52389

CONAN DOYLE

ALTE AVENTURI

ALE LUI

SHERLOCK HOLMES

ALCALAY & Co

ARTHUR

CONAN DOYLE

Alte aventuri ale lui Sherlock Holmes

Traducere: **Iosif Nădejde**

Editura ALCALAY & CO

Bucureşti

1919

Un criminal iscusit

Răsfoind însemnările mele asupra celor şapte-zeci de cazuri ciudate, cu prilejul cărora am avut putinţa să studiez de aproape felul de a lucra al prietenului meu Sherlock Holmes, găsesc multe întâmplări tragice, câteva comice şi un mare număr numai ciudate; dar nici una nu e banală, lucru ce se explică prin aceea că lucrând mai mult din dragoste pentru arta lui decât pentru a câştiga bani, el nu se amesteca nici odată într'o afacere dacă nu presimţia într'însa ceva bizar sau fantastic. Din toate aceste afaceri niciuna nu-mi pare mai originală decât acea privitoare la familia Roylot de Stoke Moran.

Întâmplările pe cari vreau să le povestesc aci s'au desfăşurat pe la începutul prieteniei mele cu Holmes când, holtei amândoi, locuiam împreună într'o casă din Baker Street. Le-aş fi dat publicităţei mai de mult, dacă n'aşi fi făgăduit să păstrez taina, şi n'am fost deslegat de cuvântul meu de cât luna trecută, prin moartea neaşteptată a aceleia căreia i-l dădusem. Acum socotesc că a sosit momentul de a da la iveală aceste fapte, căci am aflat din izvoare vrednice de încredere, că s'ar fi răspândit asupra morţei doctorului Grimesby diferite svonuri cari înfăţişează această afacere ca mult mai gravă decât a fost în realitate. Era pe la începutul lunei Aprilie 1883. Într'o dimineaţă, deşteptându-mă din somn, zării lângă patul meu pe Sherlock Holmes, îmbrăcat gata. Ştiam că de obiceiu nu se scula prea de dimineaţă şi cum ceasornicul de pe cămin arăta deabia ora şeapte şi un sfert, îl privii cu oarecare mirare şi chiar cu puţină ciudă, pentru că-mi turburase somnul.

— Sunt foarte necăjit că am fost nevoit să te trezesc, Watson, zise el, dar toţi am păţit astăzi ta fel; d-na Hudson a făcut începutul şi fiind trezită din somn pe neaşteptate, s'a răzbunat pe mine şi eu pe dumneata.

— Dar ce s'a întâmplat? Arde casa?

— Nu, o clientă, o tânără fată, care a venit într'o stare de agitaţie nemai pomenită şi care stăruie cu orice pret să mă vadă. Mă aşteaptă jos în salon. Or, când o fată bate străzile la ora asta şi scoală din somn pe nişte oameni cari dorm încă, nu mai încape îndoială că are pe suflet ceva foarte grav. Şi dacă, precum bănuesc, ne aduce o afacere vrednică de studiat, sunt încredinţat că vei dori s'o urmăreşti dela început. Iată de ce m'am gândit să te trezesc pentru ca să nu scapi prilejul.

— Dragul meu, aşi fi nemângâiat dacă l'aş scăpa.

Nimic nu mi se părea mai pasionat de cât să urmăresc pe Holmes în cercetările sale profesionale şi să admir deducţiunile repezi, cu ajutorul cărora izbutea să descurce toate problemele ce i se dedeau spre deslegare. Mă îmbrăcai cât putui mai repede şi după câteva minute intrai cu prietenul meu în salon. Găsirăm aci o femeie îmbrltcată în negru, cu fata ascunsă într'un văl des; văzându-ne intrând, ea se sculă de pe scaunul pe care şedea

— Bună ziua, doamnă, zise Holmes prietenos. Eu sunt Sherlock Holmes; iată şi pe doctorul Watson, amicul meu intim şi asociatul meu, de faţă, cu care puteţi vorbi tot aşa de deschis ca în faţa mea. Ha! văd cu mul tumire că d-na Hudson a avut bunul gând de a face foc. Fiţi aşa de bună şi daţi-vă mai aproape de cămin; am să spun să vă pregătească o ceaşcă de cafea caldă, că văd că tremuraţi.

— Nu tremur de frig, zise femeia cu o voce slabă, schimbându-şi locul

— De ce tremuraţi, dar?

— De frică, domnule Holmes, sau, mai bine, de groază. La aceste vorbe îşi scoase vălul şi ne încredinţarăm că era într'adevăr într'o stare de agitaţie nespusă: trăsăturile ei erau încordate, pielea aproape vânătă, ochii nelinişţiţi, înspăimântaţi, rătăciţi ca aceia ai unui om urmărit de o haită de lupi. După înfăţişare părea să aibă vre-o treizeci de ani, dar câteva fire de păr sur înainte de vreme şi expresia de oboseală ce i se întipărise pe faţă, o arătau mai bătrână. Sherlock văzit toate astea dintr'o ochire repede şi pătrunză-toare.

— Nu vă temeţi de nimic, zise el cu un ton prietenos, vom lămuri lucrurile numai decât; sunt încredinţat de asta. Mi se pare că aţi venit cu trenul.

— Mă cunoaşteţi dar?

— Nu, dar văd biletul de întoarcere în mănuşa din mâna stângă. Trebuie să fi plecat foarte de dimineaţă şi ati făcut o cursă lungă într'o gabrioletă, pe un drum rău, înainte de a ajunge la staţie. Ea tresări şi privi pe tovărăşul meu plină de uimire. Nu e niciun mister aici, dragă d-nă, zise el surâzând. Mâneca stângă a jachetei d-voastră e pătată de noroi în şeapte locuri, semnele sunt încă proaspete. Numai o gabrioletă poate stropi pe cineva în halul ăsta, mai ales când călătorul e aşezat în stânga vizitiului.

— Oricare ar fi metoda d-voastră de a judeca, aţi nemerit bine, zise ea. Am plecat de acasă înainte de ora şease; am ajuns la Leatherhead la şease şi douăzeci şi am luat primul tren. Ah, domnule, nu mai sunt în stare să mă stăpânesc, am să-mi ies din minţi dacă situaţia asta va mai dura. N'am cui să mă adresez, nu cunosc pe nimeni. absolut pe nimeni şi singura fiinţă care se interesează de mine nu-mi poate da decât un ajutor, prea neinsemnat. Am auzit despre d-v., domnule Holmes, la doamna Farintosh, pe care aţi ajutat-o într'o împrejurare grea. Dela dânsa v'am aflat adresa. Oh! domnule, veţi putea oare să mă ajutaţi şi pe mine şi să aruncaţi puţină lumină în haosul ce mă înconjoară? Pentru moment nu vă pot plăti serviciile, dar peste o lună sau două voiu fi măritată, voiu fi stăpână pe averea mea şi veţi vedea atunci că nu sunt o nere-cunoscătoare.

Holmes se întoarse spre biroul său şi luă un carnet pe care-l răsfoi.

— Farintosh, zise el. Ah! da, îmi aduc aminte. Pot să vă încredinţez, d-nă, că voiu fi fericit să mă ocup de afacerea d-voastră şi să o desleg ca pe aceea a prietenei ce v'a trimis la mine. Cât despre plată, să nu vorbim acum, va rog; profesiunea mea poartă în sine toată răsplata; vă las liberă să-mi înapoiaţi când veţi găsi cu cale cheltuielile ce le voiu face. Şi acum, vă rog să-mi expuneţi afacerea, fără a trece cu vede-rea peste niciun amănunt care ar putea să ne lumineze.

— Vai, răspunse vizitatoarea noastră, grozăvia situaţiei mele, stă în aceea că temerile mele sunt aşa de vagi şi bănuelile îmi sunt întemeiate pe temelii aşa de slabe, pot zice chiar copilăreşti, în cât chiar şi acela căruia am dreptul să-i cer ajutor şi un sfat, le socoteşte ca închipuiri de femeie nervoasă. El nu mi-o spune chiar de-a dreptul dar o ghicesc după răspunsurile lui încurajătoare şi după privirile lui pline de milă. Mi s'a spus, domnule Holmes, ·că ştiţi să citiţi în fundul inimilor omeneşti; veţi fi poate în măsură să-mi daţi un sfat şi o mână de ajutor în faţa primejdiilor cari mă ameninţă.

— Vă ascult cu luare aminte, doamnă.

— Mă numesc Elena Stoner şi locuiesc la tatăl meu vitreg, cel din urmul vlăstar al uneia din cele mai vechi familii saxone din Englitera, Roylott de Stoke Moran.

Holmes făcu un semn din cap: O cunosc din nume, zise el.

— Această familie a fost pe vremuri una din cele mai bogate din Englitera şi moşiile ei se întindeau spre nord până la Berkshire şi spre răsărit până la Hampshire. În veacul trecut însă au urmat una după alta patru generaţii de risipitori şi destrăbălati şi ultimul din familie, un jucător pasionat, a dus casa la ruină. Din toate moşiile n'a rămas nimic de cât câteva hectare de pământ şi casa, veche de două sute de ani şi împovorată de hipoteci. Cel din urmă proprietar şi-a petrecut aci viaţa necăjită de nobil ruinat, dar fiul său unic, tatăl meu vitreg, dându-şi seama de situaţia tristă în care se găsia, isbuti să dobândească de la o rudă ceva fonduri cu cari să facă studii medicale şi plecă la Calcuta, unde, mulţumită dibăciei sale şi carac-terului său stăruitor, îşi făcu o frumoasă clientelă. Se întâmplă însă că într'o clipă de mânie, pricinuită de un furt ce se făptuise în casa lui, el ucise pe un indian şi puţin a lipsit ca să fie osândit la moarte. După ce făcu mai mulţi ani închisoare, se întoarse în Anglia amărât şi posac. Pe vremea cât stătuse în India, doc-torul Roylott se căsătorise cu mama mea, doamna Stoner, tânăra văduvă a majorului Stoner din artileria Bengalului. Sora mea Iulia şi cu mine eram gemene şi nu aveam de cât doi ani la această a doua căsătorie a mamei mele. Dânsa era bogată, avea o rentă de o mie de lire sterline şi şi-a lăsat prin testament averea doctorului Roylott, pentru ca să ne crească şi cu îndatorirea să ne dea fiecăreia la măritiş o rentă hotărâtă de mama. Puţin timp după întoarcerea noastră în Englitera, mama muri, ucisă într' un accident de tren acum aproape opt ani. Din momentul acela, doctorul Roylott n'a mai făcut nici o sforţare de a-şi creia o clientelă la Londra şi ne-a luat

cu dânsul în vechea locuinţă a familiei Stoke Roylott de Moran. Averea pe care ne-o lăsase mama era îndestulătoare pentru toate trebuinţele noastre şi se părea că de acum vom putea trăi zile liniştite şi senine.

De odată însă băgarăm de seamă că firea tatălui nostru vitreg se schimbă cu desăvârşire. În loc de a încheia legături de prietenie şi a schimba vizite cu vecinii noştri, cari la început fuseseră încântaţi de a vedea un Roylott de Stoke Moran instalat din nou în vechea locuinţă a familiei, el se închise în casă şi nu eşia de cât foarte rar, şi atunci se certa cu oricine îi eşia în cale. De altfel, violenţa de caracter vecină cu nebunia era ceva ereditar la bărbaţii din familia lui şi la tatăl meu vitreg această dispoziţie se desvoltase şi mai mult în timpul cât locuise sub tropice. Nenumărate certuri şi bătăi avură loc, ba chiar de două ori a avut de furcă cu poliţia corecţională; el ajunse spaima satului şi oamenii îl ocolesc, căci e foarte puternic şi când se mânie nu se mai poate stăpâni.

Săptămâna trecută a aruncat în râu, de pe un pod, pe un fierar cu care se certase şi n'am putut înlătura un scandal public de cât dând victimei toţi banii pe care i-am putut strânge.

El n'are alţi prieteni de cât pe nişte ţigani; a îngăduit acestor vagabonzi să poposească pe câteva fălci de pământ acoperite cu mărăcini, singura proprietate a familiei şi în schimb îi vizitează foarte des în corturile lor, ba chiar călătoreşte cu ei săptămâni întregi.

Doctorul Roylott mai are o nestăpânită pasiune pentru nişte animale indiene, care îi sunt trimise de un corespondent; în momentul acesta are o panteră şi o maimuţă, cari se plimbă în libertate şi de cari sătenii se tem tot aşa de mult ca şi de stăpânul lor.

Vă puteţi închipui dar, domnule Holmes, că sora mea Iulia şi cu mine nu petreceam tocmai bine. Nici un servitor nu putea rămâne în slujba noastră şi trebuia să vedem singure de toate cele. Sora mea nu avea de cât trei-zeci de ani când a murit şi totuşi părul începuse a-i albi, ca şi al meu de altminteri.

— Sora d-voastră a murit?

— Da, acum doui ani, şi tocmai despre moartea ei vreau să vă vorbesc.

Înţelegeţi că ducând viaţa pe care v'am descris'o, se înfăţişa rar prilejiul de a vedea oameni de vârsta şi de potriva noastră. Aveam totuşi o mătuşe, sora nemăritată a mamei mele, domnişoara Honoria Westphail care locuieşte lângă Harrov şi ni se îngăduia, din când în când, să-i facem o scurtă vizită. Acum doui ani Iulia petrecu la dânsa sărbătorile Crăciunului şi întâlni aci pe un maior de marină, cu care se logodi. Tatăl meu vitreg aflând despre această plănuită căsătorie, nu se împotrivi câtuşi de puţin; dar cu cincisprezece zile înainte de ziua fixată pentru ceremonie s'a desfăşurat teribila dramă, care m'a lipsit de singura mea tovarăşă.

Sherlock Holmes, care rămăsese rezemat de spatele scaunului cu ochii închişi şi cu capul dat pe spate, deschise în acest moment ochii şi aruncă o privire asupra clientei sale.

— Vă rog să-mi daţi amănunte mai precise asupra acestei împrejurări, zise el.

— Lucru foarte uşor, căci fie-care minut din acea noapte înspăimântătoare mi s'a întipărit adânc în minte. După cum v'am spus, casa e foarte veche: şi numai una din aripi e locuită. Camerele de culcare se găsesc în rândul de jos, saloanele în pavilionul central. Prima cameră e a doctorului Roylott, cea de a doua a surorei mele: cea de a treia a mea. Odăile n'au trecere una în alta ci dau toate în aceeaşi sală. Înţelegeţi?

— De minune.

— Ferestrele acestor trei încăperi răspund în grădină. În noaptea fatală în care a murit sora mea, doctorul RoyloH s'a retras de vreme în camera lui, dar fără să se culce, căci Iulia simţi de odată un puternic miros de tutun de la ţigările indiene pe cari obişnuia să le fumeze. Ea îşi părăsi deci odaia şi trecu la mine, unde stăturăm mai mult timp de vorbă. La ora unsprezece se sculă să plece, dar se opri la uşe:

— Ascultă, Elena, n'ai auzit vre-odată un şuerat în mijlocul nopţei?

— Nu, nici odată.

— Crezi că e cu neputinţă ca cine-va să şuere în timpul somnului, nu e aşa?

— Netăgăduit, dar pentru ce?

— Pentru că în nopţile din urmă, am auzit mereu, către orele trei dimineaţa, un şuerat slab dar destul de lămurit. Am somnul foarte uşor şi în fiecare noapte mă treziam speriată. Nu pot să-mi dau seama de unde venea, din camera vecină sau din grădină? Voiam să ştiu dacă ai auzit şi tu acest şuerat.

— Nu . Se vede că venea de la ţiganii din parc.

— Se poate. Dar dacă e aşa, mă mir că nu l'ai auzit şi tu.

— Ştii doar, că eu n'am somnul uşor ca tine.

— De altfel, 1ucrul n'are prea mare însemnătate, adăogă ea surâzând. Apoi mă părăsi şi peste câteva clipe o auzii închizând uşa cu cheia.

— Obişnuiţi totdeauna să încuiati uşa noaptea?

— Totdeauna.

— De ce?

— V'am spus că doctorul avea o panteră şi o maimuţă; din cauza acestor animale noi nu eram liniştite de cât când ştiam că uşa e încuiată.

— Înţeleg. Urmaţi, vă rog.

— În noaptea aceea n'am putut dormi. Presimţirea nelămurită a unei nenorociri mă umplea de nelinişte. V'am spus că sora mea şi cu mine eream gemene şi ştiţi cât de subtile sunt legăturile care unesc două suflete în asemenea împrejurări. Afară timpul era înspăimântător. Vântul sufla cu putere şi ploaia isbia cu sgomot în geamuri. De odată, în mijlocul sgomotului vijeliei, auzii un strigăt disperat şi recunoscui vocea surorei mele. Sării din pat, aruncai în grabă un şal pe umeri şi mă repezii în coridor. În momentul când deschideam uşa, auzii, sau mi s'a părut că aud un şuerat uşor, în felul aceluia pe care mi'l descrisese sora mea, şi o clipă după aceea auzii un sgomot sonor, par'că ar fi căzut la pământ o masă de metal. Apoi uşa surorei mele se deschise încet. Mă oprii înmărmurită, neştiind ce o să se petreacă. La lumina Iămpei din coridor văzui pe ora mea apărând în prag, cu faţa palidă de groază, făcând gesturi ca pentru a chema în ajutor şi clătinându-se ca un om beat. Alergai la ea, o apucai în braţe, dar picioarele i se moleşiră şi căzu la pământ. Ea se svârcoli în suferinţi îngrozitoare şi membrele i se sgârciră. La început crezui că nu mă recunoscuse, dar când mă plecat deasupra ei, îmi strigă cu o voce pe care n'am s'o uit nici odată: «O, Doamne, Eleno! O bandă, o bandă pestriţă!» Par'că ar mai fi vrut să spună ceva şi degetul ei arăta spre camera doctorului, dar o apucară din nou convulsiunile împiedicând-o de a vorbi. Alergai repede să chem pe tatăl meu şi'l întâlnii când ieşia din odaia lui în cămaşe de noapte. Când ajunserăm lângă sora mea, aceasta era fără cunoştinţă. Doctorul îi turnă coniac între buze, trimise să cheme pe doctorul satului, dar toate sfortările noastre fură zadarnice; viata o părăsia puţin câte puţin şi ea muri fără a'şi mai fi venit în fire.

— Un moment, zise Holmes: sunteţi sigură că aţi auzit acel şuerat şi acel sgomot metalic? Aţi putea să jurati pe onoarea d-voastră?

— Şi procurorul m'a intrebat despre asta la cercetarea pe care a făcut-o. Sunt pe deplin încredinţată că am auzit acele sgomote, dar ştiu şi eu? vijelia suflă cu atâta putere şi casa gemea aşa de tare că se poate să mă fi înşelat

— Sora d-voastră era îmbrăcată?

— Nu, era în toaletă de noapte. În mâna ei dreaptă s'a găsit restul de la un băţ de chibrit care arsese şi în mâna stângă cutia de chibrituri

— Ceeace dovedeşte că aprinsese chibritul ca să vadă ce e în juru-i. Faptul acesta e foarte important. Care a fost rezultatul anchetei?

— Afacerea a fost studiată cu multă grije, căci purtarea doctorului Roylott era bine cunoscută în tot districtul, dar nu s'a putut descoperi cauza morţei şi nici vre-o urmă care să ne dea o îndrumare. Mărturisirea mea dovedea că uşa fusese încuiată pe dinăuntru, iar cât despre ferestre, s'a constatat că erau bine închise iar obloanele cu drugi de fier nu fuseseră atinse. Zidurile fură cercetate cu băgare de seamă şi fură găsite neatise, tot aşa şi podelele. Căminul e larg, dar închis, la oare care înălţime, cu patru drugi de fier. Nu

mai încape dar nici o îndoială, că sora mea era cu totul singură când s'a petrecut întâmplarea care i-a răpus viaţa. De alt-fel, pe corpul ei nu se observa nici o urmă de violenţă

— Nici de otravă?

— Doctorii au examinat-o din acest punct de vedere, fără nici un rezultat

— Care este, după părerea d-voastră, cauza morţei nefericitei fete?

— Sunt încredintată că n'a murit de cât de spaimă şi de sguduire nervoasă, dar ce anume a înspăimântat-o, nu-mi pot închipui.

— Pe vremea aceea erau ţigani în parc?

— Da, sunt mai totdeauna

— Aşa? Şi la ce v'aţi gândit mai întâiu când aţi auzit pe sora d-voastră vorbind de o bandă, o bandă pestriţă?

— Am crezut la început că era o simplă urmare a delirului, dar apoi mi-am zis că vorba aceasta putea însemna o bandă de oameni, poate ţiganii din parc. M'am întrebat dacă fâşiile sau benzile de stambă colorată de care multi dintre ei îşi înfăşoară capul nu'i sugerase adjectivul ciudat pe care-l întrebuintase.

Holmes clătină capul cu aerul unui om care e departe de a fi multumit.

— Întâmplarea mi se pare foarte misterioasă, zise el. Urmaţi, vă rog, înainte cu povestirea.

— Au trecut doi ani de atunci şi până în vremea din urmă viaţa mea a fost mai singuratică de cât totdeauna. Acum o lună însă, un prieten pe care îl cunosc din copilărie, m'a cerut în căsătorie. El se numeşte Armitage, Percy Armitage, şi e al doilea fiu al d-lui Armitage de Crane Water din Reading. Tatăl meu vitreg n'a făcut nici o obiecţiune la acest proect şi nunta trebuia să aibă loc la primăvară. Acum două zile s'au început nişte lucrări de reparaţiune în aripa de apus a clădirei şi zidul camerei mele a fost găurit; am fost dar silită să mă mut în odaia în care a murit sora mea şi să dorm în acelaş pat în care şi-a dat sfârşitul. Care nu mi-a fost însă groaza când noaptea trecută, pe când stam trează cu gândul la trista ei soartă, auzii de odată în tăcerea noptii şueratul slab care fusese semnalul morţei sărmanei Iulia. Mă sculai dintr'o săritură şi aprinsei lampa, dar nu văzui nimic în odaie. Prea mişcată pentru ca să mă mai culc, mă îmbrăcai şi de cum se lumină de ziuă, mă strecurai afară; luai o gabrioletă de la un han din vecinătatea noastră şi mă dusei la Leatherhead, de unde mă urcai în tren şi am venit la Londra ca să vă văd şi să vă cer un sfat şi o mână de ajutor

— Aţi făcut foarte bine, răspunse amicul meu. Dar mi-aţi spus oare totul?

— Da, totul.

— Miss Roylott, nu e adevărat; voiţi să crutati pe tatăl d-voastră.

— Cum, ce voiţi să spuneţi?

Drept ori-ce răspuns, Holmes, ridicând dantela neagră a mânecei, descoperi mâna pe care vizitatoarea noastră o ţinea pe genuchi; cinci puncte vinete, urme lăsate de cinci degete, se întipăriseră pe mâna delicată a tinerei fete

— S'a purtat brutal cu d-voastră, zise Holmes. Tănăra fată roşi până în albul ochilor şi ascunzându-şi mâna:

— E un om brutal, zise ea, şi poate că nu-şi dă singur seama de puterea lui. Urmă o tăcere lungă, în timpul căreia Holmes, cu bărbia sprijinită de mână, privia ţintă focul care pâlpâia în cămin.

— E o afacere foarte întunecoasă, zise el însfârşit. Sunt o mulţime de amănunte pe cari a-şi vrea să le cunosc înainte de a-mi făuri vre-un plan de cercetări. Dar n'avem nici o clipă de pierdut. Dacă ne-am duce la Stoke Moran, astăzi chiar, am putea să vizităm casa fără ştirea tatălui d-voastră vitreg?

— Da. S'a nimerit foarte bine, căci pentru azi plănuise să vie în oraş pentru o afacere foarte impor-tantă. Probabil că va lipsi toată ziua de acasă şi că nimeni nu ne va supăra. Servitoarea pe care o avem acum e bătrână şi proastă şi-mi va fi foarte uşor s'o îndepărtez pentru cât-va timp.

— Minunat. N'ai nimic de zis împotriv a acestei excursiuni, Watson?

— Absolut nimic.

— Ei bine, vom merge împreună. Dar d-voastră, domnişoară, ce aveţi de gând să faceţi?

— Pentru că tot am venit în oraş, voiu face una sau două vizite. Am să mă întorc cu trenul de la amiază, pentru ca să fiu la timp acasă ca să vă primesc

— Şi noi vom sosi cu primul tren după amiază. Am şi eu câteva afaceri de regulat. De ce nu rămâneţi să luaţi masa cu noi?

— Nu, trebue să plec. Acum, după ce v'am încredinţat grijile mele, mi-e inima mult mai uşurată. La revedere, dar. Ea'şi trase vălul pe obraz şi eşi repede.

— Ce crezi de toate astea, Watson? întrebă Holmes, răsturnându-se pe scaun.

— Îmi pare că e o afacere foarte întunecoasă şi sinistră.

— Întunecoasă, da, şi sinistră.

— Cu toate astea, dacă domnişoara ne-a spus adevărul, dacă pereţii şi podelele erau neatinse, dacă uşa, fereastra şi căminul au fost bine închise, e neîndoios că sora ei era singură în momentul morţii sale.

— Cum îţi explici însă acele şuerături nocturne şi cuvintele ciudate ale muribundei?

— Nu ştiu ce să cred de ele.

— Dacă faci o apropiere între acele ciudate şuerături şi prezenţa unei bande de ţigani în intimitate cu bătrânul doctor, şi dacă ţii seamă de motivul foarte important, că acesta are interes bănesc să împiedice măritişul fiicei sale vitrege, de aluzia murindei la o bandă şi în sfârşit de faptul că Miss Elena Stoner a auzit un sgomot metalic, care a putut fi pricinuit de mutarea unuia din drugii de fier ai obloanelor, mi se pare că în direcţia asta trebue căutată explicaţia misterului.

— Dar ce au putut să facă ţiganii?!

— Nu pot să ştiu

— Nu găsesc raţionamentul d-tale destul de convingător.

— Nici eu, şi tocmai de aceea ne ducem la Stoke Moran astăzi. Vreau să văd dacă motivele cari mă fac să mă îndoesc de temeinicia presupunerilor mele sunt destul de tari. Dar ce naiba!...

Această exclamaţie îi fusese smulsă prietenului meu de brusca deschidere a uşei şi de apariţia unui om înalt şi spătos. Hainele lui erau un ciudat amestec de om cu stare şi de ţăran, căci purta o pălărie înaltă, o redingotă lungă şi o pereche de ghete foarte groase; el ţinea în mână un biciu de vânătoare. Noul venit era aşa de înalt că pălăria lui atingea pragul de sus şi aşa de spătos că umplea toată deschiderea uşei.

Faţa lui lată, brăzdată de mii de sbârcituri, pârlită de soare, purta întipărirea celor mai josnice patimi; privirea i se opri rând pe rând asupra fiecăruia din noi: ochii lui adânciţi în fundul capului, injectaţi de sânge şi nasul lui încovoiat şi osos îi dădeau înfăţişearea unei păsări de pradă.

— Care din voi e Holmes? întrebă acest ciudat personaj.

— Eu, domnule, dar aşi dori să ştiu cu cine am onoarea de a vorbi, zise tovarăşul meu fără a se emoţiona.

— Eu sunt doctorul Grimesby Roylott de Stoke Moran.

— Îmi pare bine, doctore, zise Holmes, cu un ton dulceag; dar şezi, te rog.

— N'am venit aci ca să şed. Fiica mea vitregă a fost la voi. Am urmărit-o. Ce v'a povestit?

ţiganE straşnic de frig astăzi, răspunse Holmes

— Ce v'a spus? strigă bătrânul furios.

— Dar, am auzit că şofranul o să dea o recoltă foarte frumoasă anul acesta urmă prietenul meu fără a se intimida.

— Ha! ha! Nu vrei să-mi răspunzi? zise vizitatorul nostru înaintând cu un pas şi troznind cu biciul. Te cunosc eu, ticălosule! Am mai auzit vorbindu-se de tine. Eşti Holmes.

Amicul meu surâse.

«Holmes, omul care se amestecă în afaceri cari nu-l privesc».

Amicul meu râse înveselit.

«Holmes, văcsuitorul de ghete din Scotlaud Yard».

De data asta Holmes râse din toată inima

— Eşti foarte nostim, zise el. Te rog numai un lucru, când vei pleca să închizi uşa, căci ai lăsat-o deschisă şi e un curent straşnic:

— Voiu pleca numai după ce voiu fi spus ce aveam de spus. Te opresc de a te amesteca în treburile mele. Ştiu că Miss Stoner a venit aici. Am urmărit-o. Trebue să ştii că eu sunt primejdios pentru oricine mi se pune în cale. Ia priveşte încoace!

El înaintă repede, apucă de jos vătraiul şi'l îndoi în două.

— Ţineţi-vă la distanţă, urmă el aruncând în cămin vătraiul îndoit, şi eşi cu paşi mari

— Politicos om, n'am ce zice, spuse Holmes râzând. Eu nu sunt aşa de bine făcut ca el, dar dacă ar mai fi stat puţin, i-aşi fi arătat că nici pumnul meu nu e mai prejos de cât al lui. Şi apucând vătraiul îndoit, îl îndreptă dintr'odată

— Văzut-ai neruşinare? Să mă confunde eu un agent al poliţiei de siguraţă? Această întâmplare dă mai mult farmec anchetei noastre. Nădăjduiesc că prietena noastră nu va avea nimic de suferit din pricina imprudenţei de a se fi lăsat urmărită. Şi acum, Watson, să comandăm dejunul, apoi mă voi duce la Camera Sindicală a doctorilor unde sper să găsesc câteva informaţiuni folositoare.

Era aproape ora unu când Sherlock Holmes se întoarse acasă. El ţinea în mână o hârtie albastră acoperită cu note şi cifre.

— Am văzut testamentul răposatei soţii, zise el. Pentru ca să-l înteleg bine, a trebuit să socotesc valoarea actuală a averei rămasă de pe urma ei. Venitul total, care în momentul morţei era de aproape o mie o sută de lire sterlinge, a scăzut din cauza scăderii produselor agricole, la 750 lire. Fiecare fată are drept, măritându-se, la o rentă de 250 lire. E vădit lucru că dacă amândouă fetele s'ar fi măritat, doctorul ar fi fost redus la un venit prea neînsemnat; chiar măritişul unei singure fete ar fi lăsat un gol simţitor în veni-turile lui. Cercetările mele n'au fost deci nefolositoare, căci ele dovedesc că doctorul Roylott are motive puternice să se împotrivească la un atare proect. Şi acum, Watson, lucrul e prea serios pentru a mai pre-geta, cu atât mai mult cu cât bătrânul ştie că ne interesăm de afacerile lui. Aşa dar, dacă eşti gata, să luăm o trăsură şi să ne ducem la gară. Ar fi bine să-ţi strecori în buzunar un revolver încărcat. Un glonte de revolver e cel mai bun argument împotriva indivizilor cari pot îndoi în două vătraie de oţel.

La gară avurăm norocul să găsim un tren care tocmai pleca la Leatherhead, unde închiriarăm dela un han o trăsură, cu care străbăturăm cele patru sau cinci mile ce ne despărteau de Stoke Moran. Era o încântătoare zi de primăvară, înveselită de un soare frumos, acoperit din când în când de vreun nour zdrenţuit. Arborii şi tufişurile de pe marginea şoselei începuseră să înmugurească şi aerul era plin de mirezme îmbătătoare şi de mirosul pământului umed. Ce contrast ciudat între deşteptarea naturei aşa de bogată în sperante şi sinistra afacere în care ne amestecasem. Tovarăşul meu, aşezat în fată, stă cu braţele încruci-şate, cu pălăria pe ochi şi cu bărbia rezemată în piept; părea cu totul cufundat în cugetări. De-odată tresări mă lovi peste umăr şi arătând cu degetul livedea:

— Priveşte, zise el.

Văzui un parc des, care se ridica într'o pantă lină până la un boschet. Printre ramurile copacilor se zăria acoperişul cenuşiu al unei case vechi.

— Stoke Moran? zise el.

— Da, domnule, casa doctorului Grimesby Roylott, răspunse vizitiu.

— Se fac reparaţii la clădire, zise Holmes; asta-i casa pe care o căutăm.

— Iată şi satul, zise vizitiu, arătând o adunătură de acoperişuri la oarecare depărtare în spre stânga; dar dacă vreţi să vă duceţi la casa doctorului Roylott, veţi ajunge mai repede sărind pârleazul ăsta şi ţinând cărarea drept înainte, în spre femeia care se plimba pe dâmbul din faţă.

— Şi dacă nu mă înşel, femeia e Miss Stoner, observă Holmes, făcând mâna straşină deasupra ochi-lor, ca să vază mai bine.

Coborârăm din trăsură după ce plătirăm birjarului şi trăsura porni înapoi spre Leatherhead.

— Am dat vizitiului să înţeleagă, zise Holmes sărind pârleazul, că suntem arhitecţi care venim pentru repararea casei. Cu chipul acesta n'o să se intereseze de scopul sosirei noastre. Bună seara, Miss Stoner. Vedeţi că ne-am ţinut de cuvânt.

Clienta noastră se grăbise să ne iasă întru întâmpinare cu o figură veselă.

— Vă aşteptam cu atâta nerăbdare! strigă ea strângându-ne mâna cu căldură. Totul merge bine. Doctorul Roylott a plecat în oraş şi probabil că nu se va întoarce decât diseară.

— Am avut plăcerea să-i facem cunoştinţa, zise Holmes. Şi în câteva cuvinte povesti întâmplarea. Miss Stoner îngălbinise

— Sfinte D-zeule! strigă ea, m 'a urmărit?

— Fireşte!

— E aşa de viclean, că nu pot face nimic fără ştirea lui. Ce-o să facă la întoarere?

— N'o să mai poată face nimic de acum înainte, căci o să aibă de furcă cu alţii mai vicleni decât el. La noapte să încuiaţi uşa cu cheia. Dacă va voi să întrebuinţeze violenăa, vă vom conduce la mătuşa d-voastră, la Harrov. Dar acum să nu mai pierdem vremea de geaba şi să facem o mică cercetare în odăile cu pricina.

Construcţia era de piatră cenuşie acoperită pe alocurea cu muşchi verde, alcătuită dintr'un pavilion central înalt şi două aripi în emiciclu, câte una de fiecare parte. Într'una din aripi ferestrele erau în stare rea şi acoperite cu scânduri, iar acoperişul în parte stricat, dedea acestui colţ înfăţişarea unei ruini. Nici partea centrală nu era mai bună, dar aripa dreaptă părea mai îngrijită; ferestrele cu perdele, fumul vânăt care eşia pe coşuri, arătau că colţul acesta era locuit. Lângă zidul de afară erau ridicate nişte schele şi peretele era găurit, dar niciun lucrător nu se vedea lucrând.

Holmes se plimbă încoace şi încolo prin grădină şi cercetă cu mare atenţiune peretele clădirei.

— Aceasta trebue să fie fereastra odăei d-voastră, apoi la mijloc, aceea a camerei surorei d-voastră şi cea mai apropiată de pavilionul central e a camerei d-lui Roylott.

— Tocmai. Dar pentru un moment locuesc în camera dela mijloc.

— Pe timpul lucrărilor. Dar, după cât văd, zidul acesta n'are nevoe de reparaţie.

— De loc; îmi vine să cred că totul n'a fost decât un pretext ca să mă facă să-mi schimb odaia.

— Ah! lucrul e foarte insemnat. Cealaltă parte a aripei e ocupată de un coridor în care răspund toate camerele. Are şi ferestre?

— Da, dar foarte mici, prea înguste pentru ca să poată trece cineva prin deschizătură.

— În orice caz, dacă amândouă din dumneavoastră încuiaţi uşa cu cheia, pe acolo nu putea să intre nimeni. Vă rog acum să treceţi în odaia d-voastră şi să închideţi obloanele pe din năuntru.

Miss Stoner ascultă, şi Holmes, după ce examină cu îngrijire fereastra deschisă, încercă prin toate mijloacele posibile să forţeze obloanele, fără niciun rezultat. Nu era nicio crăpătură pe unde să poată strecura măcar un cuţit pentru a putea ridica drugul de fier. El cercetă cu lupa ţâţânele, dar acestea erau de fier şi prinse bine în zidărie.

— Hm! îşi zise el cu un aer perplex, frecându-şi bărbia, raţionamentul meu păcătueşte dela început. Nimeni n'a putut trece pe aici dacă obloanele erau închise. Să vedem dacă o cercetare înăuntrul odăei nu ne va da vre-o urmă.

Intrarăm pe o uşiţă mică în coridorul văruit de curând şi în care răspundeau cele trei odăi. Holmes nu voi să se oprească la cea de a treia şi trecurăm îndată în cea din mijloc, în care locuia acum Miss Stoner şi în care murise sora sa. Era o cameră drăgută, cam scundă, cu un cămin mare cum se mai găsesc multe în casele mai vechi. Într'un colţ un scrin de culoare închisă, în altul un pat vopsit în alb, şi la stânga ferestrei o masă de toaletă. Aceste trei mobile, două scaune de nuele şi un covor formau tot mobilierul odăei.

Holmes puse un scaun într'un colţ şi se aşeză pe el, păstrând o tăcere absolută şi măsurând cu ochii odaia în lung şi în lat, ca pentru a-şi fixa mai bine în minte toate detaliile.

— Unde duce soneria asta? întrebă el în sfârşit, arătând un cordon spânzurat la capul patului şi al cărui mâner cădea pe pernă.

— Răspunde în odaia servitoarei.

— Cordonul acesta pare decât a fi mai nou restul mobilierului.

— Da, a fost aşezat acum aproape doi ani.

— Îmi închipuesc ca sora d-voastră l'a cerut.

— Nu, nu cred ca ea să se fi servit vre-odată de această sonerie. Noi ne lipseam mai totdeauna de serviciul slugilor.

— Atunci nu era niciun motiv ca să se pună aci un aşa de frumos cordon de sonerie. Ia să examinez acum şi podelele.

Ei se trânti pe burtă cu lupa în mână şi studie cu deamănuntul crăpăturile dintre scânduri. Cercetă apoi cu atenţie zidurile. În pripă se apropie de pat şi-1 cercetă în toate direcţiile cum şi peretele de care era rezemat.

În sfârşit apucă cordonul şi-1 trase cu violenţă.

— Ce e asta? E un cordon falş?

— Cum? Nu sună?

— Nici măcar nu este prins de vre-o sârmă.

— Oh! dar lucrul începe să devină interesant. Priviţi, cordonul e prins de un cârlig, chiar deasupra ventilatorului.

— Dar e absurd! N'am băgat de seamă până acum.

— Ciudat, foarte ciudat! murmură Holmes trăgând de cordon. Sunt mai multe lucruri ciudate în odaia asta. De pildă, care arhitect a fost aşa de strâmt la minte ca să aşeze un ventilator între două încăperi, atunci când ar fi fost mult mai simplu să facă unul în păretele din afară.

— Şi ventilatorul e de curând.

— Trebue să fie tot de pe vremea când a fost aşezat cordonul.

— Da, s'au făcut atunci o mulţime de lucrari mici.

— Foarte curioase lucrări; cordon de sonerie falş, un ventilator care nu aeriseşte. Cu voia d-voastră, Miss Stoner, ne vom urma cercetările în odaia de alături.

Camera doctorului Grimesby Roylott era ceva mai mare, dar mobilată cu aceeaşi simplicitate. Un pat de fier, o etajeră plină cu cărţi, cea mai mare parte cărţi de ştiinţă, un fotoliu lângă pat, un scaun de lemn alăturat de perete, o masă rotundă şi o ladă de fier erau principalele mobile ale odăei. Holmes făcu încet înconjurul încăperei cercetând fiecare obiect cu cea mai mare atenţie.

— Ce e aici? întrebă el arătând lada de fier.

— Hârtii de afaceri ale tatălui meu vitreg.

— Ah!... Le-aţi văzut vre-odată?

— O singură dată, acum câţi-va ani. Îmi aduc aminte că era plină cu hârtii

— Nu cumva se află o pisică în ladă?

— O pisică? Ce idee ciudată.

— Iată de ce întreb. Şi el arată o farfurioară plină cu lapte pusă pe ladă.

— Nu, n'avem nici o pisică. Dar avem o panteră şi o maimuţă

— Oh! da, firește! Pantera la urma urmei nu e de cât un animal din rasa felina. Dar îmi închipuesc că o farfurioară cu lapte nu i-ar ajunge. E aci o taină de care a-şi vrea să mă încredinţez.

Se aplecă asupra scaunului şi-1 examină cu cea mai mare băgare de seamă.

— Mulţumesc. Nu mai încape nici o îndoială, zise el ridicându-se şi punându-şi lupa în buzunar. A!... iată un obiect vrednic de luare aminte! Şi arătă un biciu de vânătoare atârnat lângă pat. Sfârcul însă era înodat aşa fel ca să facă un laţ.

— Ce crezi despre asta, Watson?

— E un biciu ca toate bicele. Numai că nu inteleg de ce e sfârcul înodat aşa.

— Vi se pare că nu e un lucru prea obişnuit? Ah! dragii mei prieteni, lumea e rea, şi când un om îşi pune inteligenţa în serviciul crimei, te poţi aşteptă de la el la cele mai mari infamii. Cred că cele ce am văzut îmi sunt de ajuns, Miss Stoner, şi cu voia d-tale să eşim acum din casă.

Nici odată nu văzusem fruntea amicului meu aşa de îngrijată ca în momentul când părăsirăm împre-ună câmpul de cercetări. Străbăturăm de mai multe ori grădina în sus şi în jos fără ca eu sau Miss Stoner să întrerupem tăcerea, când Holmes se opri de odată.

— E neapărată nevoe, Miss Stoner, zise el, ca să urmaţi punct cu punct instrucţiunile mele până în cele mai mici a mănunte.

— Voiu face tot ce'mi va sta cu putinţă.

— Lucrul e prea grav pentru ca să mai staţi în cumpănă. Viaţa d-voastră e în joc.

— Mă încred cu totul în d-v.

— Mai întâi, amicul meu şi cu mine vom petrece noaptea asta în camera d-tale.

Uimirea tinerei fete nu întrecu pe a mea.

— Da, trebue. Am să vă spun de ce! Casa care se vede colo de vale, e hanul satului?

— Da, hanul «la Coroană».

— Prea bine. De acolo treb ue să se vadă ferestrele d-tale?

— De sigur.

— La întoarcerea tatălui d-voastră, să vă închideţi în casă sub cuvânt că vă doare capul. Apoi, după ce se va fi retras în camera lui ca să se culce, veţi deschide obloanele şi veţi lăsa fereastra închisă, dar fără să-i puneţi cârligul; veţi aşeza apoi lampa la geam ca să ne servească drept semnal şi veţi trece în camera unde aţi dormit până acum, luându-vă tot ce trebue pentru ca să vă culcaţi. Cred că, cu toate reparaţiile ce se fac, vă veţi putea aşterne ca să dormiţi.

— Oh! da, foarte uşor.

— Restul ne priveşte.

— Dar ce voiţi să faceţi?

— Vom petrece noaptea în camera d-voastră pentru ca să descoperim cauza zgomotului care v'a speriat aşa de tare.

— Eu cred, domnule Holmes , că v'aţi şi format o convingere.

— Poate.

— Atunci, în numele cerului, spuneţi-mi care a fost cauza mortei surorei mele.

— Ţin să am dovezi sigure înainte de a vorbi.

— Puteţi să-mi spuneţi cel puţin dacă sunt îndreptăţită să cred că a murit de spaimă?

— Nu. Eu bănuesc o cauză mai pipăită. Acum, Miss Stoner, trebue să vă părăsim: căci dacă doctorul Roylott s'ar întoarce şi ar da peste noi, tot planul nostru ar cădea în baltă. La revedere şi fiţi curagioasă, căci dacă faceţi ce v'am spus veţi fi în curând în afară de ori-ce primejdie.

Sherlock Holmes şi cu mine închiriarăm două odăi la hanul din faţă. Camerile erau la etajul întâiu şi de la ferestrele noastre vedeam foarte bine poarta şi aripa locuită a casei care ne interesa. În amurgit, văzurăm trecând într'o trăsură pe doctorul Grimesby Roylott. Băiatul care mâna caii, mic şi subţire, isbuti numai cu multă greutate să deschidă poarta greoaie a parcului; faptul acesta scoase din sărite pe doctor, care începu să răcnească şi să înjure de se auzi până la noi.

Puţin timp după ce trăsura intră în parc, zărirăm printre arbori o lumină, care ne dovedea că proprietarul casei era în unul din saloane. În jurul nostru întunericul se făcea din ce în ce mai adânc.

— Ştii, Watson, zise de odată Holmes, că-mi fac mustrări că te iau cu mine în noaptea asta. Întreprinderea noastră este extrem de periculoasă.

— Îţi sunt folositor?

— Mai mult de cât folositor.

— Atunci te însoţesc.

— Mulţumesc. Am să-ţi păstrez o veşnică recunoştinţă.

— Dar vorbeşti de primejdii. Se vede că din vizita noastră în casa doctorului ai cules mai multe informaţiuni preţioase de cât mine.

— Nu, dar îmi închipuesc că am judecat mai mult. Tot ce am văzut eu, ai văzut şi d-ta.

— Eu n'am văzut nimic deosebit, afară de acel cordon de sonerie, al căruia rost nu mi-1 pot lămuri.

— Ai văzut şi ventilatorul?

— Da, dar o cumunicaţie de acest fel între două încăperi nu-mi pare lucru extragrdinar; de altminteri e aşa de mică deschiderea că n'ar putea trece printr'ânsa nici măcar un şoarece.

— Eu încă înainte de a intra în odaie mă gândeam că trebuie să existe un asemenea ventilator.

— Haide de!

— Fireşte. Îţi aduci aminte că Miss Stoner în povestirea ei ne-a spus că sora sa Iulia simtea mirosul ţigării doctorului Roylott. Bine înţeles că aceasta implica ideea unei comunicări între cele două odăi, comunicare care nu putea fi de cât neînsemnat de mică, de oare-ce nici nu e pomenită în ancheta procure-rului. Trăsesem, prin urmare, încheerea că trebue să se găsească între odăi un ventilator.

— Şi la ce crezi că a putut servi această comunicare?

— Ori şi cum, e o ciudată potrivealã de fapte. Se aşează un ventilator, se atârnă deasupra lui un cordon şi o femee care doarme în patul alăturat moare de o moarte ciudată: nu te isbesc toate astea?

— Nu văd legătura între ele.

— Ai băgat de seamă ceva cu totul neobicinuit la acest pat?

— Nu.

— E înşurubat de podele. Ai mai văzut undeva să se fixeze astfel un pat?

— Nicăeri.

— Aşa că tânăra copilă nu-şi putea mişca patul din loc. Ea era nevoită să-1 lase totdeauna sub ventilator şi sub frânghia cordonului, căci putem să-i zicem aşa de oare ce n'a servit nici odată ca sonerie.

— Holmes, strigai eu, încep să-ţi prind gândul. Ajungem tocmai la timp pentru a împiedica o crimă înspăimântătoare şi rafinatăl

— Cât se poate de înspăimântătoare şi de rafinată. Când un doctor apu ă pe căi rele, ajunge criminalul cel mai de temut căci are în sprijinul lui sângele rece şi ştiinţa. Omul acesta are o imaginaţie drăcească, dar nădăjduesc că vom fi mai şireţi ca el. Până ce vom isbuti să dăm toate la lumină, să ne fumăm pipa liniştiţi şi să ne gândim deocamdată la lucruri mai puţin lugubre.

Către orele nouă lumina ce strălucea printre arbori se stinse şi toată casa doctorului părea cufundată în cel mai desăvârşit întuneric. Trecură două ore. La un spre-zece, o lumină vie stăbătu întunericul drept în faţa noastră.

— Iată semnalul, zise Holmes ridicându-se dintr'o dată; e de la fereastra din mijloc. La eşire schimbă câte-va cuvinte cu hangiul spuindu-i că ne ducem să facem o vizită unui prieten şi că, după toate probabilităţile vom sta toată noaptea. Un moment în urmă eram pe drum, cu obrajii pălmuiţi de un vânt îngheţat, mergând spre lutnina ce ne călăuzia în sinistra noastră expediţiune.

Nu întâmpinarăm nici o greutate ca să străbatem în parc, ale carui ziduri aveau numeroase spărturi. Trecurăm neturburaţi şi grădina şi ne pregăteam să sărim pe fereastră, când, dintr'un tufiş de lauri, dădu

buzna un soiu de pitic hidos şi diform, care se aruncă în iarbă răsucindu-şi membrele, apoi fugi şi dispăru în întuneric.

— Sfinte Dumnezeule! îngânai eu; ai văzut? Holmes fu la început tot aşa de surprins ca mine, şi'mi strânse mâna nervos. Apoi începu să râdă pe tăcute şi îmi şopti la ureche:

— Încântătoare casă: e maimuţa!

Uitasem de favoriţii doctorului. Mai avea şi o panteră: ne puteam aştepta să ne sară în spinare dintr'o clipă în alta. Mărturisesc că nu mă simţii liniştit de cât după ce ne desculţarăm şi sărirăm în odaie pe fereastră. Tovarăşul meu închise obloanele fără sgomot, puse lampa pe masă şi privi în juru-i. Toate erau aşa cum le văzusem ziua. Atunci, apropiindu-se binişor de mine şi făcându-şi mâna pâlnie, îmi murmură la ureche, pe un ton aşa de înăbuşit că de abia putui prinde sunetele:

— Cel mai mic zgomot ar fi fatal pentru planul nostru.

Făcui semn că înţelesesem.

— Nu trebue să păstrăm lumina. Ar vedea-o prin deschizătura ventilatorului.

Răspunsei printr'un gest.

— Ai grije să nu adormi. E vorba de viaţa d-tale. Fii mereu cu revolverul în mână ca să te poţi servi numai de cât de el, la nevoe. Eu am să mă aşez pe pat, d-ta stai pe scaunul acesta.

Pusei revolverul pe colţul mesei.

Holmes adusese un baston lung şi subţire pe care'l aşează pe pat, alături de dânsul. Puse la îndemână o cutie de chibrituri şi un capăt de lumânare; apoi stinse lampa şi rămăserăm pe întuneric.

Nu voiu uita nici odată această veghe emoţionantă. Nu auzeam nici un sunet, nici măcar un zgomot de respiraţie şi cu toate astea ştiam că tovarăşul meu era la doi paşi şi aştepta, cu ochii deschişi, în aceeaşi stare de încordare nervoasă ca şi mine. Obloanele nu lăsau să treacă nici o rază de lumină şi odaia era cufundată în intunericul cel mai desăvârşit. De afară ajungea uneori până la noi strigătul unei pasări de noapte şi odată auzirăm lângă fereastră un urlet lung care dovedea că pantera era în libertate. Din depăr-tare se auziau notele grave ale ceasornicului din turnul bisericei, sunând sferturile la intervale care ni se păreau nesfârşit de lungi. Bătu miezul nopţei, apoi ora unu, două, trei şi noi stam mereu tăcuţi, în aştep-tarea unui eveniment neprevăzut.

De odată apăru în direcţia ventilatorului o lumină care se stinse numai de cât şi căreia îi urmă un puternic miros de uleiu şi de metal încălzit. Era vădit că în odaia învecinată se aprinsese un felinar orb. Auzii un zgomot uşor apoi totul intră iar în tăcere, cu toate că mirosul se făcu mai tare. Timp de jumătate ceas mai stătui nemişcat, cu urechea la pândă. De odată se produse un alt sunet încetişor şi lin ca zgomotul ce-l face aburul când i-se dă drumul dintr' un cazan. Cum îl auzi, Holmes sări jos din pat, aprinse un chi- brit şi începu să isbească din toate puterile, cu bastonul, în cordonul soneriei.

— O vezi, Watson? strigă el. O vezi?

Nu vedeam nimic. În clipa când Holmes aprinsese chibritul, auzisem un şuerat surd, deşi totuşi destul de limpede, dar lumina venind pe neaşteptate, ochii mei obosiţi nu putură deosebi în ce isbea tovarăşul meu cu atâta mânie. Cu toate astea pe obrazul lui galben ca al unui mort văzui întipărită groaza şi desgus-tul.

Holmes încetase de a lovi şi privea ventilatorul, când de odată răsună în tăcerea nopţei strigătul cel mai înfiorător pe care 1'am auzit vreodată. El se schimbă într'un urlet smuls de suferinţă, de mânie şi de frică în acelaş timp. Se zice că în sat toţi oamenii fură deşteptaţi de strigătul acesta. Mie îmi înghetase sângele în vine şi rămăsesem uluit, cu ochii fixaţi asupra lui Holmes. Acesta se uită la mine fără a clipi, până ce totul reintră în tăcere

— Ce s'a întâmplat? întrebai eu gâfâind.

— S'a sfârşit, răspunse Holmes, şi, la urma urmei, asta e cea mai bună soluţie. Ia-ţi revolverul Watson, vom intră acum la doctorul Roylott.

Cu o expresie de neobişnuită gravitate pe faţă, el aprinse lampa şi ieşi cel dintâi în coridor. Lovi de două ori în uşa doctorului, fără a primi vre-un răspuns. Atunci apăsă clanţa şi intră cu revolverul în mână. Un ciudat spectacol ni se înfăţişă ochilor. Un felinar aşezat pe masă lumina lada, al cărui capac era întredeschis. Lângă masă, pe scaunul de lemn, se afla doctorul Grimesby Roylott, îmbrăcat cu un halat cenuşiu, cu picioarele goale vârâte în nişte papuci turceşti. Pe genuchii lui biciul cu sfârcul lung pe care-l observasem de cu ziuă. Doctorul sta cu capul răsturnat pe spate şi ochii lui priveau cu fixitate un colţ al tavanului. Pe frunte, o foarte ciudată şuviţă galbenă împestriţată cu cenuşiu, strânsă în jurul capului. La intrarea noastră nu făcu nicio mişcare

— Banda pestriţă! Şuviţa pestriţă! murmură Holmes. Făcui un pas înainte. În acelaşi moment, acea şuviţă ciudată se mişcă şi capul turtit şi triunghiular al unui şarpe hidos se întoarse spre noi.

— E o viperă de baltă! strigă Holmes, şarpele cel mai veninos din India. Doctorul a murit zece secunde după ce a fost muşcat. Ochiu pentru ochiu, dinte pentru dinte. Să aruncăm lighioana asta în vizuina ei, să ducem pe Miss Stoner sub un alt acoperiş mai ospitalier, şi să înştiinţăm poliţia despre cele ce s'au întâmplat.

Pe când vorbea, el luase biciul de pe genuchii cadavru lui, apoi aruncând laţul în jurul capului reptilei, o smulse de pe oribilul ei piedestal şi o duse, cu bratul întins, până la lada în care o aruncă, închizând apoi capacul.

Aşa muri doctorul Grimesby Roylott din Stoke Moran. Credem că e de prisos să mai prelungim o povestire destul de lungă şi aşa istorisind cum, după ce descoperirăm totul tinerei fete o trimiserăm a doua zi cu trenul, la mătuşa ei din Harrow. Ancheta oficială dovedi că doctorul îşi găsise moartea jucându-se fără băgare de seamă cu o reptilă primejdioasă. Holmes mă lumină pe deplin asupra acestei sinistre afaceri a doua zi, pe când ne întorceam la Londra.

— Primele mele concluziuni erau cu totul greşite, ceeace dovedeşte, dragul meu Watson, cât e de periculos să începi a raţiona atunci când n'ai date îndestulătoare. Prezenţa ţiganilor, întrebuinţarea cuvân-tului «bandă» de către biata fată pentru a explica ceeace văzuse nelămurit la lumina chibritului, fuseseră de ajuns pentru ca să mă pună pe o cale greşită. N'am avut decât un singur merit, acela că mi-am schimbat bateriile de îndată ce m'am încredinţat că pericolul de care putea fi ameninţată locuitoarea acelei odăi, nu putea veni nici pe fereastră nici pe uşă. Atenţia fu repede atrasă, după cum ţi-am spus, de ventilatorul şi de frânghia soneriei spânzurată deasupra patului. Descoperirea că acest cordon era falş şi că patul era înşuru-bat de podele mă făcu numai decât să bănuesc că frânghia trebuie să fi servit vreunui obiect, care trecând prin gaura ventilatorului, se cobora în pat. Gândul la un şarpe mi se înfăţişă în chip firesc şi când îl pusei în legătură cu faptul că doctorul primea animale din India, simţii că sunt pe calea cea bună. Un om învăţat şi lipsit de conştiinţă care trăise mult timp în Extremul Orient, trebuia să se gândească neapărat să între-buinţeze o otravă cu neputinţă de descoperit pe cale chimică.

Repeziciunea cu care lucrează această otravă e încă un avantaj, din punctul lui de vedere. Ar fi trebuit ca procurorul şi medicul legist să aibă un ochiu prea ager pentru ca să zărească cele două mici înţepături produse de dinţii ascuţiţi ai reptilei. Îmi adusei apoi aminte de şuerături. Era firesc ca doctorul să recheme şarpele înainte de a se face lumină, pentru ca să nu fie văzut de victimă. El îl dresase, probabil, cu laptele, să se întoarcă la chemarea lui. Numai încape nicio îndoială că doctorul da drumul noaptea viperei prin ventilator, sigur fiind că se strecura de-a lungul frânghiei soneriei până la pat, iar la timp potrivit o chema înapoi.

Mai multe nopţi puteau trece fără ca victima să fie muşcată, dar mai curând sau mai târziu tot trebuia să moară.

Ajunsesem la această încheiere, înainte chiar de a intră. în camera doctorului. Cereetân-du-i scaunul, băgai de seamă că ucigaşul avea obiceiul să se urce cu picioarele pe el, ceeace era nevoit să facă pentru ca să ajungă la ventilator. Vederea lăzei, farfurioara cu lapte şi biciul cu laţ făcură să-mi dis-pară ultimele bănueli ce-mi mai rămăseseră. Zgomotul metalic auzit de Miss Stoner fusese pricinuit, vădit lucru, de

închiderea grăbită a lăzei. Odată convingerea mea făcută, ştii măsurile ce le-am luat pentru a căpăta dovada definitivă. Ai auzit, ca şi mine, şueratul reptilei: făcui imediat lumină şi începui să lovesc fără zăbavă.

— Ceeace o făcu să se întoarcă pe unde venise.

— Şi să atace pe stăpânul ei. Câteva din loviturile mele o nimeriseră de sigur şi o înfuriaseră aşa de tare, încât se aruncase asupra celei dintâi persoane pe care o întâlni. Cu modul acesta eu sunt indirect răspunzător de moartea doctorului Grimesby Roylott, dar nu pot spune că această răspundere apasă greu asupra conştiinţei mele.

Antreprenorul din Norwood

— Din punctul de vedere criminal, îmi spunea Sherlock Holmes într'o zi, Londra nu înfăţişează niciun interes dela moartea profesorului Moriarty.

— Cred că n'ai să găseşti mulţi concetăţeni cari să împărtăşească părerea d-tale, răspunsei eu.

— E adevărat, nu trebue să fiu egoist, zise el surâzând şi aşezându-se pe scaun. Populaţia Londrei răsuflă, fără doar şi poate mai uşurată şi nimeni nu e în pagubă, afară doar de bieţii reporteri cari încep să-şi piardă pâinea. Cu un om ca răposatul, jurnalele de dimineaţă erau totdeauna pline şi nu duceau lipsă de subiecte senzationale. Adesea, Watson, cel mai mic amănunt, urma cea mai neînsemnată, erau de ajuns ca să-mi dovedească, că acest geniu al răului, era amestecat în afacere, după cum cea mai uşoară tremurătură a pânzei de paiajen arată că gângania se găseşte în ascunzătoarea ei. Furturi cari păreau fără însemnătate, atacuri cari păreau fără scop, insulte presupuse ca lipsite de rost, toate alcătuiau pentru mine, care ţineam cheia misterului, un întreg nedespărţit. Pentru acela care a studiat ştiintificeşte lumea crimei, nici o capitală din Europa nu putea oferi atâtea subiecte ca Londra, pe când acum...

El înălţă din umeri, ca şi cum s'ar fi plâns, în glumă, de o stare de lucruri pe care făcuse tot ce i-a fost cu putinţă ca s'o stabilească.

Pe vremea aceea Holmes se întorsese de mai multe luni. La cererea lui, mă mutasem iarăşi la dânsul, în vechiul apartament din Baker Street, lipsindu-mă de clientela pe care mi-o făcusem în Kensington. Mi-o cumpărase un doctor tânăr, numit Verner şi-mi dăduse, fără tocmeală, preţul cel mai mare pe care îndrăznisem să-l cer.

Întâmplarea asta mi s'a lămurit mai târziu când am aflat că Verner era o rudă îndepărtată a lui Holmes şi că, în realitate, prietenul meu îi dăduse banii trebuincioşi.

Lunile dintâi ale tovărăşiei noastre nu fuseseră chiar aşa de lipsite de evenimente, cum spunea Holmes, căci, răsfoindu-mi notele, găsesc unele întâmplări vrednice de a fi povestite.

Sherlock Holmes, după ce protestase cum am văzut mai sus împotriva lipsei de evenimente cari să-i dea prilej de lucru, se lungi într'un foteliu şi îşi desfăcu liniştit jurnalul, când luarea aminte ne fu atrasă de un violent sunet de clopot urmat îndată de un sgomot surd, ca şi cum cineva ar fi bătut cu pumnii în poarta de afară. De abia fu deschisă aceasta că auzirăm paşi grăbiţi prin curte şi apoi cineva urcă în goană scara. O clipă în urmă, un tânăr cu privire a rătăcită, cu faţa palidă, cu părul vâlvoi, dădu năvală în odaie. Privi-rea lui trecu de la unul la altul şi văzând uimirea noastră, înţelese că trebue să-şi ceară scuze pentru această intrare neobişnuită.

— Sunt dezolat, domnule Holmes, strigă e1. Nu mi-o luaţi în nume de rău. Sunt pe jumătate nebun, domnule Holmes. Eu sunt nenorocitul Hector Mac Farlane!

El rosti aceste vorbe ca şi cum numele lui era de ajuns ca să ne explice rostul vizitei; dar văzui îndată pe figura tovarăşului meu că el înţelegea tot aşa de puţin ca şi mine.

— Ia o ţigare, domnule Mac Farlane, zise el întinzându-i cutia. Socot că, cu simptomele pe care le prezinţi, amicul meu, doctorul Watson va trebui să-ţi prescrie un sedativ. E aşa de cald de câteva zile. Acum că te-ai mai liniştit puţin, aşează-te pe acest fotoliu şi povesteşte-mi, cu sânge rece, cine eşti şi ce doreşti. Mi-ai spus numele, ca şi cum ar trebui neapărat să-l cunosc, dar încredinţez că afară de câteva amănunte prea vădite cari îmi îngăduesc să afirm că eşti holteiu, avocat, francmason şi astmatic, nu ştiu nimic despre d-ta.

Deprins cum eram cu metodele prietenului meu, nu'mi fu greu să-i urmăresc deducţiunile şi să observ neorânduiala hainelor tânărului, ghiozdanul lui plin cu hârtii timbrate, brelocurile dela lanţul de ciasornic şi respiraţia lui gâfâitoare. Clientul nostru însă, ne măsură cu nişte ochi uimiţi.

— Da, sunt toate astea, ba mai mult, sunt omul cel mai nenorocit de pe faţa pământului. Pentru numele lui Dumnezeu, domnule Holmeu, nu mă lăsa. Dacă vin să mă aresteze înainte de a-mi sfârşi povestirea, fă aşa încât să am timp să vă spun tot ce am de spus. Mă voiu duce liniştit în închisoare, dacă voiu şti că d-ta te ocupi de mine.

— Să te aresteze! zise Holmes. Ar fi în adevăr foarte amuz... foarte interesant. Şi sub ce învinuire e vorba să te aresteze?

— Sub învinuirea că aşi fi asasinat pe d. Jonas Oldacre, din Lower Norwood.

Faţa expresivă a amicului meu arătă o adâncă compătimire care nu era lipsită şi de oarecare mulţumire

— Adevărat? zise el. Tocmai spuneam amicului meu, doctorul Watson, că afacerile senzaţionale sunt din ce în ce mai rare prin jurnale.

Vizitatorul nostru întinse o mână tremurătoare şi luă Daily Telegraph de pe genunchii lui Holmes.

— Dacă l'aţi fi cetit, domnilor, aţi fi vă ut dintr'o singură ochire motivul vizitei mele. Mi se pare că numele şi nenorocirea mea sunt pe buzele tuturora.

El întoarse jurnalul şi arătă pagina din mijloc.

— Iată, zise el; cu voia d-voastră, am să vi-l citesc. Ascultă, domnule Holmes. Iată, titlul: «Misterul din Lower Norwood. Dispariţia unui antreprenor bine cunoscut. Bănuială de asasinat şi de incendiare. Pe urmele asasinului». Urmele astea, domnule Holmes, vor conduce politia de-adreptul la mine. Sunt urmărit dela gara din London Bridge şi sunt încredinţat că nu se aşteaptă decât un mandat pentru ca să fiu arestat. Ah! sărmana mea mamă, ce lovitură dureroasă pentru dânsa!

El îşi impreună mâinile într'o atitudine rugătoare.

Privii cu cel mai viu interes pe acest om învinuit de o crimă groaznică. Era blond, cu faţa cam spălăcită, cu ochii albaştri şterşi, faţa rasă, buzele subţiri şi înfăţişarea timidă. Să tot fi avut douăzeci şi şapte de ani. Părea un om bine crescut. Din buzunarul pardesiului eşea un teanc de hârtii de afaceri cari dovedeau că e avocat.

— Să ne folosim de timpul ce-l mai avem liber, zise Holmes; Watson, fii bun de ia jurnalul şi citeşte articolul cu pricina.

Sub titlul tipărit cu litere groase despre care vorbise clientul nostru cetii următoarea povestire: «Noaptea trecută sau mai bine zis în spre zori, s'a petrecut la Lower Norwood o întâmplare care face să se bănuiască o crimă foarte gravă. D. Jonas Oldacre era una din personalităţile cele mai cunoscute de prin partea locului, unde 'şi instalase de mulţi ani birourile sale de antreprenor de construcţii. Neînsurat, în vârstă de cinci-zeci şi doi de ani, el locuia la Deep Deen House, în spre Sydenham, pe strada cu acelaşi nume. Trecea drept un om cu deprinderi excentrice şi ducea o viaţă cu totul singutatecă. De câţiva ani se retrăsese din afaceri în cari câştigase după cât se spune, o avere frumuşică. La spatele casei se găseşte o curticică plină cu lemne de construcţie.

Noaptea trecută, către miezul nopţei, s'a observat că o parte din aceste lemne era în flăcări; pompierii sosiră fără multă întârziere, dar lemnele foarte uscate, ardeau cu furie: incediul nu putu fi stins şi în curând toată grămada de lemne fu prada flăcărilor.

«Până aci, această afacere părea să fie o simplă întâmplare, dar alte amănunte, descoperite în urmă fac să se creadă că e vorba de o crimă. Toată lumea fu surpnnsă de absenţa stăpânului casei de la faţa locului, şi după cercetările făcute s'a constatat că el a dispărut. Examinându-i-se odaia, s'a găsit că patul nici nu fusese atins, că, casa cu bani, care se afla în aceiaşi încăpere, era deschisă şi că un mare număr de hârtii fuseseră împrăştiate prin odae. S'au mai găsit urme de luptă; s'au găsit apoi picături de sânge în cameră, cum şi pe un baston de stejar, al cărui mâner era plin cu sânge.

«Nu mai încape nici o îndoială că d. Jonas Oldacre a primit aseară o vizită târzie. Bastonul a fost recunoscut ca fiind proprietatea vizitatoruiui, care nu e altul decât un tânăr avocat din Londra numit John Hector

Mac Parlane, asociatul biroului juridic Graham şi Mac Farlane din Gresham Buildings E. C. No. 426. Poliţia crede că are toate dovezile de vinovăţia lui şi e neîndoios că fapte senzaţionale vor avea loc în curând.

«Ultim a Oră – În momentul de a pune ziarul sub presă circulă svonul că d. John Hector Mae Farlane a fost arestat sub învinuirea că ar fi asasinat pe d. Jonas Oldacre; ceeace e sigur e că s'a emis mandat contra lui. Ancheta făcută la Norwood a făcut să se descopere lucruri care cad greu în sarcina inculpatului.

În afară de semnele de luptă din camera de culcare a nenorocitului antreprenor, s'a stabilit că ferestrele acestei odăi, aşezată în rândul întâiu, erau deschise şi s'a descoperit urma unui obiect greu care a fost târât până la grămada de lemne; în şfârşit se pare că s'au descoperit în cenuşe resturi omeneşti carbonizate. Părerea poliţiei e că s'a săvârşit o crimă senzaţională, că victima a fost asasinată în camera ei, că hârtiile i-au fost răscolite şi cadavrul târât până la grămada de lemne căreia ucigaşul i-a pus foc pentru a şterge orice urmă despre crimă. Ancheta e condusă cu multă dibăcie de inspectorul Lestrade de la Scotland Yard, care face toate cercetănle cu energia lui obişnuită».

……

Sherlock Holmes ascultă, cu ochii închişi, cu mâinile împreunate, această povestire ciudată.

— Afacerea, ce-i drept, prezintă oarecare interes, zise el cu un ton nepăsător. Dar mai întâi de toate, mi-aţi putea spune, domnule Mac Farlane, cum se face că vă aflaţi în libertate, deoarece, după cum se pare, sunt destule dovezi cari îndreptăţesc arestarea dumneavoastră?

— Locuesc la Torrington Lodge, Blackheath, cu părintii mei, domnule Holmes, dar noaptea trecută, foarte târziu, având afaceri de regulat cu d. Jonas Oldacre, am tras la un hotel din Norwood şi, de aci, am pornit spre birou. N'am ştiut nimic despre întâmplare până nu m'am urcat în tren. Când am citit articolul pe care l'aţi ascultat acum, am înţeles numai decât grozăvia situaţiei mele şi am alergat să vă dau afacerea pe mână. Nu mai încape îndoială că aş fi fost arestat la biurou sau a casă. Sunt urmărit de la gara din London Bridge şi fără doar şi poate... Sfinte Dumnezeule! ce e asta?

Cordonul soneriei fusese tras cu violenţă; imediat în urmă se auziră paşi grei pe scară. Peste câteva momente, vechea noastră cunoştintă, inspectorul de poliţie Lestrade, se arătă în deschizătura uşei. Pe deasupra umărului lui văzui câţiva poliţişi în uniformă.

— Domnul John Hector Mac FarJane întrebă Lestrade.

Nefericitul nostru client se sculă cu faţa vânătă.

— Vă arestez sub învinuirea de asasinat săvârşit împotriva d-lui Jonas Oldacre din Lower Norwood.

Mac Farlane se întoarse spre noi cu o mişcare disperată, şi căzu zdrobit pe un fotoliu.

— Un moment, Lestrade, zise Holmes, o jumătate oră mai curând sau mai târziu n'are însemnătate şi vizitatorul nostru era pe cale de a ne da asupra afacerei sale amănunte cari pot s'o lumineze.

— Nu e o afacere tocmai greu de luminat, zise Lestrade cu un ton lugubru.

— Cu toate astea, cu voia d-tale, eu aşi fi încântat să-i aud sfârşitul.

— Ştiţi bine, domnule Holmes, că-mi vine greu să nu vă fac pe voie, căci ne-aţi ajutat de multe ori şi multe izbânzi ale noastre, ale celor din Scotland Yard, se datoresc ajutorului dat de d-voastră, zise Lestrade. Totuşi trebue să rămân şi eu cu prizonierul şi'l înştiinţez că tot ceea ce va spune se va putea întoarce împotriva lui.

— Nici eu nu cer altceva, răspunse clientul nostru; tot ce doresc e să fiu lăsat să povestesc lucrurile aşa cum s'au petrecut.

Lestrade se uită la ceas.

— Vă dau răgaz timp de jumătate oră.

— Mai întâi de toate trebue să vă spun că nu cunoaştem de loc pe d. Jonas Oldacre. Numele lui îmi era cunoscut, căci părinţii mei fuseseră pe vremuri în legături cu dânsul. Am fost deci foarte surprins când ieri, către orele trei, îl văzui intrând în biroul meu; mirarea mea fu şi mai mare când auzii scopul pentru care

venise. Avea în mână mai multe foi dintr'un caet, pline de mâzgălituri – iată-le dealtminteri – şi le puse pe birou.

— Acesta e testamentul meu, zise el, şi vă rog să-i daţi forma legală. Eu am să aştept aci până veţi termina.

Începui să-l copiez şi vă închipuiţi mirarea mea când văzui că afara de câteva legate îmi lasă mie toată averea. Era un omuleţ foarte ciudat, cu ochi de veveriţă, cu genele albe; la un moment dat, uitându-mă la dânsul, văzui că ochii lui vii mă priveau cu o expresie de răutate. Nu-mi venea să cred ochilor cetindu-i testamentul, dar el îmi explică că era holteiu, că nu avea de cât nişte rude foarte îndepărtate, că cunoscuse pe părinţii în tinerete, că auzise spunându-se de mine că sunt un tânăr foarte meritos, şi că aşa fiind, ar fi fericit să ştie că averea lui a încăput pe mâini vrednice.

Îi multumii foarte încurcat. Testamentul fu curând terminat şi semnat în prezenta secretarului meu. Iată-l aci şi, după cum v'am spus, pe foile astea îi e conceptul. D. Jonas Oldacre îmi spuse în urmă că avea un mare număr de documente, de lemn de constructie, de titluri, de obligaţiuni hipotecare, etc... şi că trebuia să le cercetez cu el pentru ca să-mi dea toate lămuririle. El adăogă că nu-şi va simţi inima împăcată până ce nu vor fi toate în regulă şi mă pofti să mă duc cu el la Norwood, chiar în noaptea aceea, împreună cu testamentul, pentru ca să sfârşim totul.

«Un lucru însă, dragul meu – zise el – nu spune nici o vorbă părinţilor d-tale până ce nu vor fi toate în regulă. Vreau să le pregătesc cu asta o surpriză". El stărui atât de mult până ce dobândi de la mine o promisiune formală.

Vă puteţi închipui, domnule Holmes, că nu eram în măsură să mă împotrivesc la cererea lui. Era binefăcătorul meu şi n'aveam de cât o dorinţă, aceea de a-i urma voile până în cele mai mici amănunte. Trimisei acasă o telegramă înştiinţând pe mama că se ivise o afacere însemnată şi că nu ştiam la ce oră mă voiu întoarce. D. Oldacre mă poftise să cinez cu dânsul la orele nouă seara, căci mai nainte nu se putea întoarce acasă.

Îi găsii locuinţa cu mare greutate şi era aproape ora nouă şi jumătate când intrai.

— Un moment, zise Holmes. Cine v'a deschis uşa?

— O femee în etate, care trebuie să fi fost jupâneasa.

— Ea v'a anuntat?

— Ea, zise Mac Farlane.

— Urmaţi mai departe, vă rog.

Mac Farlane îşi şterse tâmplele de sudoare şi'şi urmă mai departe povestirea.

— Aşa dar femeea mă introduse într'o odaie unde mă aşteptă o cină cumpătată. Mai târziu d. Jonas Oldacre mă conduse în camera de culcare, în care se află o enormă casă de bani. O deschise şi scoase un teanc de hârtii pe care le răsfoirăm împreună. Sfârşirăm între orele unsprezece şi două-spre-zece; e1 îmi spuse atunci că nu era nevoe să mai trezim pe jupânească şi'mi dădu drumul pe o uşe cu geamuri care, rămăsese deschisă.

— Storurile erau trase?

— Nu sunt tocmai sigur, dar cred că erau trase numai pe jumătate... Da, îmi aduc aminte că le-a ridicat pentru ca să poată deschide uşa. Cum nu-mi găseam bastonul, el îmi spuse: «Nu face nimic, dragul meu; nădăjduesc că de aci înainte ne vom vedea mai des; ai să ţi-l iei când vei veni data viitoare». Plecai, lăsându-l cu casa de bani deschisă şi cu hârtiile aşezate în teancuri pe masă. Era aşa de târziu că nu mă mai puteam întoarce la Blackheath; mă oprii dar la hotelul Anerly Arms unde petrecui noaptea şi n'am ştiut nimic până azi dimineaţă când am aflat despre oribila dramă ce se petrecuse.

— Mai aveţi să-l întrebaţi ceva, domnule Holmes? zise Lestrade ale cărui sprâncene se încruntaseră de mai multe ori în cursul acestei povestiri.

— Nu, până ce mă voiu duce la Blackheath.

— Voiţi să spuneţi lui Norwood, zise Lestrade.

— Da, fără îndoială... aşa voiam să spun, răspunse Holmes cu un surâs enigmatic.

Lestrade avusese de mai multe ori prilejul să se încredinteze, că creerul acestui om era în măsură să dezlege taine cari pentru el erau de nedezlegat. Îl văzui că se uită la prietenul meu cu multă curiozitate.

— Aş fi foarte fericit să vă pot vorbi imediat, domnule Sherlock Holmes, zise el. Şi acum, domnule Mac Farlane, doui agenţi şi o trăsură vă aşteaptă la scară.

Nenorocitul tânăr se ridică şi după ce ne aruncă o privire rugătoare, părăsi încăperea. Agenţii îl însoţiră în trăsură, iar Lestrade rămase.

Holmes strânsese foile ciornei testamentului şi le privea cu cea mai mare curiozitate.

— E ceva în aceste documente, nu e aşa Lestrade? zise ele întinzându-i-le.

Inspectorul le privi cu un aer încurcat.

— Pot să citesc primele rânduri, pe acele dela mijlocul paginei a doua şi câteva dela sfârşit. Ele sunt aşa de lămurite de par'că ar fi de tipar, pe când scrierea celorlalte e aşa de încurcată, ba chiar în trei locuri e cu desăvârşire neciteată

— Ce zici de asta?

— Ştiu şi eu? Dar d-ta ce zici?

— Ciorna a fost scrisă în tren. Părtile lămurite au fost scrise în gări, cele neciteţe în timpul mersului iar cele încurcate de tot la locurile de întâlnire ale şinelor. Un expert ştiinţific v'ar putea spune că ciorna aceasta a fost alcătuită pe una din liniile cari înconjoară oraşul, căci nicăeri nu vei găsi atâtea schimbători de cale aşa de apropiate unele de altele. Dacă admitem că dispărutul antreprenor şi-a scris testamentul pe toată durata călătoriei, trenul a fost un expres care nu s'a oprit decât odată între Norwood şi London Bridge.

Lestrade începu să râdă.

— În ceeace priveşte teoriile nu te întrece nimeni, domnule Holmes, zise el, dar ce legătură este între toate astea şi afacerea de care ne ocupăm?

— Aceasta adevereşte pur şi simplu declaraţia tânărului asupra punctului că testamentul a fost făcut de Jonas Oldacre în timpul călătoriei sale. E foarte curios, nu-i aşa, ca un document de atâta însemnătate l'a scris în asemenea împrejurări? Nu eşti îndreptăţit să crezi că testamentul nu avea mare importantă pentru dânsul? Un om care'şi face testamentul în felul ăsta, dovedeşte cu prisosinţă că n'are gânduri serioase.

— Şi totuşi în momentul când l'a scris şi a semnat osânda de moarte, zise Lestrade.

— Crezi?

— D-ta nu crezi tot aşa?

— Ar fi cu putinţă, dar nu găsesc afacerea destul de lămurită.

— Nu e destul de lămurită!... Ce vorbeşti?... Se poate o afacere mai limpede de cât asta? Iată un tânăr care află de odată, că după moartea unui bătrân va moşteni o avere frumuşică; ce face el? Fără să spună nimănui o vorbă, dă un pretext oare-care pentru ca să lipsească, se duce chiar în seara aceea să facă o vizită bătrânului, aşteaptă până ce singura persoană care se mai găseşte în casă s'a culcat, şi atunci, rămas singur, omoară pe bătrân în odaia lui, arde cadavrul aruncându-l pe o grămadă de lemne căreia îi dă foc, şi se duce să se culce într' un hotel din vecinătate. Petele de sânge din odaie şi de pe baston nu sunt prea numeroase; după cât se pare ucigaşul crezuse că'şi va putea săvârşi crima fără multă vărsare de sânge ş i'şi zisese că dacă va face să dispară cadavrul, felul morţii victimei sale ar fi rămas necunoscut... şi ar fi împiedicat ca bănuelile să cadă asupra lui. Nu e lucru vădit?

— Găsesc chiar, scumpul meu Lestrade, că lucrul e prea vădit, zise Holmes. D-ta ai numeroase calităţi, dar îţi lipseşte imaginaţia; dacă te-ai putea pune cu mintea în locul acestui tânăr, ai fi ales tocmai noaptea când s'a făcut testamentul în folosul d-tale pentru ca să făptueşti crima? N'ai fi găsit că e prea primejdioasă corelaţia între cele două fapte? Mai mult, ai fi ales un asemenea prilej, când toată lumea putea şti că d-ta veniseşi în ajun în vizită, de oarece servitoarea te-a primit şi ţi-a deschis uşa? În sfârşit ai fi avut grijă să faci

să dispară cadavrul dar să-ţi laşi bastonul în evidenţă, pentru a învedera că d-ta erai ucigaşul? Mărturiseşte, Lestrade, că toate astea nu se ţin de loc pe picioare.

— Cât despre baston, domnule Holmes, ştii tot aşa de bine ca şi mine că un criminal e adesea aşa de zăpăcit în cât nu lucrează ca un om cu sânge rece. Fără îndoială, i-a fost frică să se mai întoarcă să şi-l ia din odaie. Găseşte-mi o altă ipoteză care să se împace cu faptele.

— Ţi-aş putea înşira fără multă bătai e de cap o jumătate duzina, una, zise Holmes. Iată de pildă, care e posibilă şi chiar probabilă: Bătrânul e pe cale de a-şi arăta hârtii le cari, fără îndoială, au multă valoare; trece un vagabond care îl zăreşte pe fereastră, căci storul nu era decât pe jumătate lăsat; avocatul pleacă şi vagabondul intră, pune mâna pe baston, omoară pe Oldacre şi dispare, după ce arde cadavrul.

— Ce zor avea vagabondul să ardă cadavrul?

— Dar ce zor avea Mac Farlane să-l nimicească?

— Ca să înlăture orice urmă.

— Un vagabond ar fi simtit tot atâta nevoe ca să ascundă cadavru!

— Dar dacă făptaşul a fost un vagabond, de ce n'a furat nimic?

— Pentru că a înţeles că n'o să poată vinde valorile.

Lestrade clătină capul, de şi vedea bine că i se cam sdruncinase încrederea în sine.

— Ei bine! Domnule Sherlock Holmes, caută înainte pe vagabondul d-tale şi în vremea asta noi o să-l ţinem bine pe omul nostru. Viitorul va arăta care din noi a avut dreptate. Dar ia în seamă acest amănunt, domnule Holmes: după câte ştim, niciun document n'a fost furat şi dintre toţi ucigaşii posibili, singur prizonierul nostru n'avea niciun motiv ca să le ia, deoarece el era moştenitorul şi tot lui i-ar fi venit mai târziu.

Prietenul meu păru izbit de această observaţie

— Mărturisesc că aparenţele îndreptatesc sistemul d-tale, zise el; vreau numai să-ţi dovedesc că sunt şi altele cu putinţă. După cum ai spus-o, viitorul va hotărî. La revedere! Poate chiar în cursul zilei mă voiu duce la Norwood să văd cum stau lucrurile pe acolo.

După plecarea detectivului, prietenul meu se ridică şi-şi făcu pregătirile de lucru, cu inima uşoară, ca un om căruia îi place munca pe care o începe.

— Întâiul meu gând, Watson, zise el îmbrăcându-şi redingota, e să mă duc la Blackheath.

— De ce nu la Norwood?

— Pentru că, în afacerea asta, este un fapt extraordinar care mi se pare urmarea unui alt fapt tot aşa de ciudat. Poliţia a făptuit greşeala de a-şi îndrepta toată atenţia asupra celui de al doilea, pentru că e singurul care constitue crima. Pentru mine e vădit că logica, la începutul acestei afaceri, cere să se lumineze punctul întâiu... acest testament bizar, făcut aşa de repede, care instituia un moştenitor aşa de neaşteptat. Aceasta ar simplifica soluţiunea... Cred, dragul meu, că nu-mi poţi fi de nici un folos; nu văd putinţa vre-unui pericol, altfel n'aş sta nici o clipă la îndoială şi te-aş lua cu mine. Nădăjduesc că în seara asta voiu putea să-ţi împărtăşesc vre-o descoperire care să desvinovăţească pe nenorocitul tânăr.

Amicul meu se întoarse târziu şi văzui îndată după trăsăturile lui obosite, după faţa lui îngrijată, că speranţa care îl susţinuse dimineţa îl părăsise. Timp de o oră cântă cu vioara, căutând să-şi liniştească agitaţia nervilor. În cele din urmă puse instrumentul la o parte şi-mi istorisi amănunţit tot ce făcuse.

— Toate merg prost, Watson, cât se poate de prost; mi-am ţinut cumpătul în fata lui Lestrade, dar cred că de data asta el e pe calea cea bună, nu noi. Instinctul meu mă trage într'o parte, faptele materiale în altă parte, şi tare mă tem că bunii juraţi englezi nu vor avea acel grad de deşteptăciune care să le îngădue să creadă mai degrabă în sistemul meu decât în faptele pozitive stabilite de Lestrade.

— Ai fost la Blackheath?

— Da, m'am dus şi mi-am dat curând seama că răposatul Oldacre era un mare potlogar. Tatăl lui Mac Farlane plecase în căutarea fiului său; acasă nu era de cât mama tânărului: o femee slabă, cu părul creţ, cu ochii albaştri, tremurând de spaimă şi de indignare. Bine înţeles, dânsa nu putea admite putinţa unei crime

făptuită de fiul său, dar n'a arătat nici cea mai mică surpriză, nici cea mai mare părere de rău de moartea lui Oldacre. Dimpotrivă, mi-a vorbit de el cu atâta amărăciune, încât, fără să-şi dea seama atitudinea ei întărea sistemul politiei, căci, firește, dacă fiul ei a auzit-o vorbind în felul acesta, a trebuit să fie pornit spre ură şi spre violenţă.

— «Seamănă mai de grabă cu o maimută rea şi vicleană decât cu o fiinţă omenească şi totdeauna a fost aşa, chiar în tinereţe .

— «L'aţi cunoscut mai de mult?

— «Da, l'am cunoscut bine. Îmi ceruse chiar mâna. Mulţumesc lui Dumnezeu, am avut norocul să-l refuz pentru ca să iau un om mult mai bun, deşi mai sărac. Mă logodisem cu dânsul, domnule Holmes, când am aflat pe seama lui o ispravă din cele mai mârşave: a închis o pisică într'o colivie, lăsând-o să moară de foame! Atât m 'am înspăimântat de cruzimea lui, că n'am vrut să-l mai văd. Ea scotoci prin birou şi găsi în sfârşit o fotografie ciopârţită cu un briceag.

— «E fotografia mea, zise dânsa; mi-a înapoiat-o în starea asta, în ziua căsătoriei mele, însoţită de blestemul lui.

— «Ei bine, zisei eu, se vede că v'a iertat acum, dacă şi-a lăsat toată averea fiului d-voastră?

— «Nici fiul meu nici eu nu voiam nimic dela Jonas Oldacre, fie că mai e în viaţă, fie că a murit, strigă ea cu energie. E un Dumnezeu în cer, domnule Holmes, care va pedepsi pe acest om rău şi va dovedi, când va veni vremea, că mâinile fiului meu nu sunt pătate cu sânge!»

Încercai în câteva rânduri să mai storc dela dânsa ceva, dar nu izbutii să mai aflu nimic care să poată sprijini ipoteza noastră; din potrivă, unele din amănuntele aflate dezminţeau presupunerile mele. Renunţai dar, şi plecai la Norwood.

Casa numită Deep Deen House e o frumoasă vilă modernă, zidită în cărămizi roşii, aşezată în mijlocul unei câmpii şi împrejmuită cu salcâmi. La dreapta şi la oarecare depărtare de drum se găseşte curtea în care erau aşezate grămezile de lemne cărora li s'a dat foc.

Iată, dealminteri, un plan al locuinţei. Fereastra aceasta din stânga dă în odaia lui Oldacre: din drum se poate vedea înăuntru. Aceasta e singura descoperire care mă mângâie de nereuşita celorlalte cercetări. Lestrade nu era acolo, dar agentul lui m'a purtat prin toată casa. Ei făcuseră o descoperire care cădea greu în sarcina arestatului. După ce-şi petrecuseră dimineata scormonind prin cenuşe, găsiseră nişte resturi omeneşti carbonizate cum şi mai multe discuri de metal decolorate. Le cercetai cu grije: fără îndoială, erau nasturi de pantaloni: am desluşit chiar pe unul din ei numele lui Hymas, croitorul bătrânului Oldacre. Am examinat cu cea mai mare băgare de seamă curtea ca să văd dacă nu găsesc urme de paşi, dar din pricina secetei pământul e tare ca fierul. N'am putut descoperi nimic de cât că un corp sau un pachet a fost târât peste un gard de lemn câinesc care se găseşte în direcţiunea grămezi lor de lemne. Toate astea se potrivesc de minune cu sistemul acuzării. Timp de un ceas, sub soarele arzător de August, m'am târât pe burtă prin curte, fără să fac nici un pas mai departe.

După această neizbândă intrai în odaia de culcare, pe care o cercetai cu deamănuntul. Petele de sânge sunt foarte uşoare, aproape decolorate, dar fără îndoială foarte proaspete. Bastonul era pus la o parte şi avea şi el câte-va pete de sânge.

Bastonul e al clientului nostru, nu mai încape nici o îndoială, chiar el îl recunoaşte. Pe covor se văd urmele de paşi a doui oameni, dar n'am găsit urmele unei a treia persoană. Şi în privinţa asta dreptatea pare a fi cu potrivnicii noştri, căci dovezile sistemului lor vin una după alta, pe când noi rămâneam în statu quo.

N'am avut de cât o singură rază de nădejde, şi aceea aproape fără nici o însemnătate. Am cercetat conţinutul casei cu bani: cele mai multe din lucrurile pe cari le conţinea erau împrăştiate pe masă. Hârtiile fuseseră aşezate în plicuri pecetluite, dintre cari unul sau două le deschisese poliţia. După cât am putut să'mi dau seama, ele nu au o valoare prea mare şi carnetul de cecuri arată că averea domnului Oldacre nu e tocmai însemnată. Mi s'a părut totuşi, că mai lipseau din documente. Am descoperit în hârtiile rămase, aluziuni la

unele titluri, acelea, fără îndoială, cari aveau mai mare preţ şi pe care nu le-am putut găsi. Dacă am putea să le dovedim, atunci argumentul lui Lestrade s'ar întoarce împotriva lui însuşi, căci ce l 'ar fi făcut pe clientul nostru să fure titluri pe care avea să le moştenească?

În cele din urmă, după ce am scotocit tot fără să dau de nici o urmă, îmi îndreptai cercetările spre servitoare. Mistress Lexington, aşa se numeşte, e o femee oacheşe, foarte tăcută, cu privirea bănuitoare şi piezişe. Sunt încredinţat că dacă ar voi ea ar putea să ne spună multe lucruri, dar e mută ca mormântul. Ea l'a introdus pe d. Mac Farlane, la ora nouă şi jumătate. La zece şi jumătate a plecat să se culce. Odaia ei este la celalt capăt al casei, aşa că n'a putut auzi nimic din cele ce se petreceau în aceea a stăpânului său. După cât îşi aduce aminte, d. Mac Farlane îşi lăsase în sală pălăria şi bastonul. A fost trezită din so mn de strigătul: "Foc! Foc!" Bietul ei stăpân a fost, fără îndoială, asasinat. Avea el duşmani? Tot omul are duşmani, dar d. Oldacre trăia foarte retras şi nu vedea pe nimeni de cât pentru afacerile sale. Ea văzuse nasturii şi era sigură că erau de la hainele pe care le purtase stăpânul ei în seara aceea. Grămada de lemne era foarte uscată, căci nu mai plouase de o lună; au ars ca nişte chibrituri şi, la sosirea servitoarei erau de jur împrejur încinse de flăcări. Simţise şi dânsa, ca toţi pompierii mirosul de carne arsă. Nu ştie nimic nici despre documente, nici despre afacerile par· ticulare ale d-lui Oldacre.

Iată, scumpul meu Watson, ţi-am făcut raportul amănunţit al neizbândei mele. Şi totuşi!... totuşi!... zise el strângându-şi mâinile în paroxismul convingerei, simt că acuzarea merge pe un drum greşit, o simt în fundul sufletului meu. E ceva nelămurit în această afacere o taină pe care servitoarea o cunoaşte cu siguranţă. Am văzut în privirea ei o neîncredere instinctivă pe care o întâlneşti totdeauna la cei ce sunt părtaşi sau ştiu ceva despre o crimă. Dar la ce bun să vorbim de toate astea, Watson! Afara de vre-o întâmplare norocoasă care să ne vină în ajutor, tare mă tem că dispariţia misterioasă a antreprenorului din Norwood n'o să se afle pe lista succeselor noastre, cari mai curând sau mai târziu, vor fi date publicităţei.

— Totuşi, zisei eu, atitudinea acuzatului va impresiona pe juraţi într'un mod favorabil.

— Nu te încrede în juraţi, dragă Watson. Dacă nu vom găsi un alt sistem de apărare, tânărul nostru e pierdut. Nu vei găsi un singur punct, în toată afacerea, ca să nu fie o armă împotriva lui şi ancheta în întregime a dat rezultate foarte împovărătoare. Cu toate astea e un amănunt în chestia hârtiilor de afaceri, care ne-ar putea sluji drept punct de plecare în cercetările noastre. Răsfoind carnetul de cecuri, am consta-tat că soldul creditor al lui Oldacre era aproape neînsemnat şi aceasta din pricină că în răstimpul anului trecut iscălise cecuri foarte importante către un anume domn Cornelius. Mărturisesc că a-şi da mult să ştiu cine este acest personagiu cu care antreprenorul retras din afaceri are legături aşa de însemnate. N'o fi şi el amestecat în dramă? Cornelius poate fi un samsar, cu toate astea n'am găsit nici o notă cu privire la plăti aşa de importante. În lipsa altor urme, s'ar putea cerceta la Bancă cine a încasat aceste cecuri. Ori cum, mă tem că sperantele noastre vor fi zădărnicite şi că Lestrade va izbuti să-şi spânzure prizonierul, ceea ce va fi o izbândă pentru cei de la Scotland Yard.

N'am ştiut nici odată dacă Sherlock Holmes a dormit în noaptea aceea; la dejun îl găsii palid şi obosit, cu ochii strălucitori, împre muiţi de cearcăne vinete. Covorul, de jur împreurul scaunului său, era acoperit cu resturi de ţigări şi cu jurnale de dimineaţă. O telegramă era deschisă pe masă.

— Ce crezi de asta? zise Holmes întinzându-mi-o. Venea din Norwood şi era astfel alcătuită: «Nouă dovadă împovărătoare, vina lui Mac Farlane definitiv stabilită, te sfătuesc să laşi baltă afacerea, Lestrade»

— Pare că e lucru serios! zisei eu.

— E cântecul de triumf al lui Lestrade, răspunse Holmes cu un surâs amar. Cu toate astea, ar fi prea de timpuriu să las afacerea din mână. La urma urmelor o descoperire nouă este câte odată o armă cu două tăişuri şi poate dovedi cu totul altceva de cât ceea ce crede Lestrade. Ia-ţi cafeaua, Watson, după aceea vom pleca împreună să vedem ce putem face. Simt că astăzi voiu avea nevoie de tovărăşia şi de sprijinul d-tale moral.

Prietenul meu nu mâncă nimic; era obiceiu vechiu la el, ca în focul cercetărilor să nu ia nimic în gură şi se bizuia atât de mult pe temperamentul său de oţel, că în mai multe împrejurări de aceiaşi natură l'am văzut aproape gata să cadă de nemâncare.

«În momentele acestea nu'mi pot cheltui energia şi puterea mea nervoasă cu digestiunea», obişnuia el să spună, când, în calitate de doctor, îl mustram pentru purtarea aceasta. N'am fost dar surprins câtuşi de puţin, văzându-l că porneşte la drum fără să ia o bucăţică în gură. O mulţime setoasă de spectacol înconjura încă Deep Deen House, această vilă de mahala pe care am mai descris'o. Din mijlocul grădinei, Lestrade se îndreptă spre noi, cu faţa strălucitoare de bucuria izbânzei.

— Ei bine, domnule Holmes, te încumetezi să dovedeşti că suntem pe o cale greşită? Ai găsit pe vagabondul dumitale? strigă el.

— N'am tras încă nici o încheere, răspunse amicul meu.

— Noi am tras-o pe a noastră încă de eri şi avem dovezi absolute. De data asta va trebui să mărturiseşti, domnule Holmes că ţi-am luat-o înainte

— Se pare că ai descoperit ceva puţin obişnuit, zise Holmes.

Lestrade isbucni într' un râs sgomotos.

— D-ta eşti ca şi ceilalţi, nu-ţi place să te dai bătut, zise el, dar nu trebuie să te aştepţi că vei avea totdeauna dreptate, nu'i aşa, doctore Watson? Veniţi pe aici, domnilor, cred că am să vă conving, o dată pentru totdeauna, că John Mac Farlane a săvârşit crima.

Ne duse într'o sală întunecoasă de la spatele coridorului.

— În sala asta a venit tânărul Mac Farlane să'şi ia pălăria, după ce a săvârşit crima, zise el, ia uitaţi-vă…

Cu o mişcare dramatică frecă un chibrit şi ne arătă o pată de sânge pe zidul albit cu var. Când apropie mai tare chibritul, îmi dădui seama că nu era nici o pată, ci întipărirea exactă a degetului cel mare.

— Uită-te cu lupa, domnule Holmes.

— Tocmai asta fac.

— Ştii, nu-i aşa, că nu există două degete care să dea aceeaşi întipărire.

— Am auzit spunându-se aşa ceva.

— Ei bine, compară întipărirea asta cu aceea a degetului cel mare de la mâna dreaptă a lui Mac Farlane pe care am luat-o dinadins azi dimineaţă. El aşează întipărirea luată în ceară lângă pata de sânge; nu era nevoe să te uiti cu lupa pentru a vedea că amândouă erau făcute de acelaş deget. Pentru mine era lucru limpede că nenorocitul nostru client era pierdut.

— E vădit! zise Lestrade.

— Da, vădit, zisei eu ca un ecou.

— E vădit, adăogă Holmes.

Era, în sunetul vorbei sale, o nuanţă care mă izbi şi mă întorsei ca să-l privesc. Figura i se schimbase cu totul; ochii îi străluceau ca nişte stele şi simţeam bine că făcea sforţări disperate ca să nu pufnească de râs.

— Minunat! minunat! zise el în sfârşit. Cui i-ar fi dat prin gând? Cât de înşelătoare sunt aparenţele! Părea un tânăr aşa de treabă! Asta o să ne slujească drept lecţie ca să nu ne mai luăm după întâia pornire a inimei, nu e aşa, Lestrade?

— Da, sunt unii oameni, care au răul obiceiu de a se bizui prea mult pe ei înşişi, domnule Holmes.

Altădată obrăznicia agentului l'ar fi scos din sărite; acum însă nu răspunse.

— Ce noroc neaşteptat că tânărul, când şi-a luat pălăria, şi-a lipit degetul cel mare al mânei drepte de zid! La urma urmelor e un act aşa de firesc.

Holmes era nespus de liniştit dar se vedea bine că de abia îşi ţinea râsul.

— Ia spune, Lestrade, cine a făcut această preţioasă descoperire?

— D-na Lexington, servitoarea, care a atras apoi atenţia paznicului de noapte.

— Unde se află paznicul?

— Rămăsese de pază în odaia unde se făptuise crima, pentru ca să nu se atingă nimeni de lucrurile din cameră.

— Cum se face că politia n'a observa această pată?

— N'aveam nici un motiv deosebit să cercetăm cu atâta băgare de seamă sala asta. Dealtminteri pata se găseşte într'un loc cam ferit.

— Nu, nu, firește, nu mai încape îndoială în privinţa faptului dacă întipărirea cu pricina se găsea şi ieri pe perete.

Lestrade privi pe Holmes ca şi cum ar fi crezut că a înebunit de odată. Eu însu-mi rămăsei cam surprins de veselia lui neobişnuită şi de observaţia lui cam fără de rost.

— Nu cumva crezi că Mac Farlane a eşit ieri din inchisoare cu scopul ca să ne dea el singur o nouă dovadă de vinovăţia lui? zise Lestrade. Ori care expert te-ar încredinţa că întipărirea e în adevăr a degetului său.

— Punctul acesta e afară de ori-ce îndoială.

— Ei bine, atâta e de ajuns, zise Lestrade. Eu sunt un om practic, domnule Holmes şi când stabilesc o dovadă, trag din ea toate încheerile. Dacă vei avea să-mi spui ceva, mă găseşti în odaia alăturată unde mă duc să-mi fac raportul.

Holmes îşi recăpătase în sfârşit buna dispoziţie, în care deosebii totuşi o nuanţă de ironie.

— În adevăr, tristă descoperire pentru clientul nostru, nu e aşa, Watson? zise el. Şi cu toate astea n'am pierdut încă speranţa.

— Sunt încântat că o spui, zisei eu vesel; mă temeam că e pierdut fără nădejde de mântuire.

— Nu merg până acolo în cât să spun că e scăpat, dragul meu Watson, dar ceea ce ştiu e că descoperirea pe care amicul Lestrade o socoteşte aşa de importantă, are o mare meteahnă.

— A devărat, Holmes? Şi care?

— Pur şi simplu următoarea: sunt sigur că pata asta nu exista ieri când am cercetat sala. Şi, acum, Watson, să ieşim putin la soare. Cu ideile nelămurite, dar cu o rază de speranţă în inimă, însoţii pe tovarăşul meu în plimbarea lui în jurul grădinei. Holmes examină una după alta cu cea mai mare băgare de seamă, cele patru faţade ale casei. În urmă intră în casă şi străbătu toată clădirea, din pivniţă până în pod. Cele mai multe din odăi erau goale, dar Holmes le cercetă cu deamănuntul. În sfârşit în coridorul de sus în care răspundeau trei camere, el se porni pe un râs nestăpânit.

— Sunt, în adevăr, lucruri foarte ciudate în această afacere, Watson, zise el. Dar cred că a sosit momentul să lămurim şi pe amicul nostru Lestrade. El a râs pe socoteala noastră; de data asta vom râde şi noi pe socoteala lui, dacă, precum cred, am pus mâna pe cheia problemei. Da... văd care e deslegarea tainei. Inspectorul îşi scria raportul când veni Holmes şi-1 întrerupse.

— Cred că-ţi alcătueşti raportul asupra acestei afaceri, zise el.

— Da.

— Nu găseşti că e prea de timpuriu? Eu nu mă pot opri de a crede că dovada d-tale nu e absolută.

Lestrade cunoştea prea bine pe amicul meu pentru ca să se înşele în privinţa tonului vorbelor sale. El lăsă condeiul din mână şi-1 privi cu curiozitate.

— Ce vrei să spui, domnule Holmes?

— Nimic de cât că mai există un martor preţios pe care nu l-ai văzut.

— Şi crezi că-1 vei putea da pe faţă?

— Cred că da.

— Dă-1 atunci!

— Voi face ce voi putea. Câţi agenti ai?

— Aici n'am de cât trei.

— Foarte bine, zise Ho1mes. Sunt oameni voinici? Pot să strige tare?

— De bună seamă; dar nu înţeleg ce rost poate avea vocea lor în toate astea.

— Nădăjduesc că te voi face să înţelegi şi asta şi multe alte lucruri, zise Holmes. Fii bun de chiamă-i.

Cinci minute mai târziu cei trei agenţi erau adunaţi în sală.

— Sub şopron, zise Holmes, se găseşte o mare cantitate de pae, aduceţi încoace vre-o două braţe... ele vor da la iveală pe martorul pe care'l aşteptăm. Ai chibrituri în buzunar, Watson? Şi acum, domnule Lestrade, i'aţi osteneala şi însoţeşte-ne până sus.

După cum am mai spus-o, un coridor larg trecea prin faţa a trei camere de culcare goale, Sherlock Holmes se duse la unul din capetele acestei săli pe când agenţii râdeau, iar Lestrade îl privia ţintă. Mirarea, ironia, neliniştea se întipăreau rând pe rând pe figura lui. Holmes sta în faţa noastră; s'ar fi zis că e un scamator care se pregăteşte să-şi arate talentele.

— Porunceşte, te rog, oamenilor d-tale să aducă sus două găleţi cu apă. Paele să le aşezaţi la mijloc nu prea aproape de pereti. Aşa! Totul e gata.

Faţa lui Lestrade se roşise de mânie.

— Mi se pare, domnule Sherlock Holmes, că vrei să ne iei în râs, zise el; dacă ştii în adevăr ceva, nu mai e nevoe de toate aceste mofturi.

— Te încredinţez, scumpul meu Lestrade, că am motive foarte puternice pentru ca să fac ceea ce fac. Îti aduci aminte că nu mai departe de cât acum câte-va ore, când sorţii erau de partea d-tale, mă luaseşi foarte frumos la vale; nu mi-o lua, dar, în nume de rău dacă acum îmi joc şi eu caii. Te rog Watson, deschide fereastra şi dă foc paelor.

Făcui ce' mi spusese. Alungată de un curent de aer, o spirală de fum cenuşiu se ridică în coridor, în vreme ce paele uscate trozneau în flăcări.

— Vom vedea îndată dacă putem găsi martorul care ne trebue, Lestrade. Şi acum, domnilor, strigaţi împreună cu mine: "Foc!' Haide..., unu, doi, trei!

— Foc! strigarăm noi.

— Mulţumesc! Încă odată, vă rog!

— Foc!

— Şi încă odată, cu toţii împreună!

— Foc! Strigătul trebue să fi fost auzit în tot Norwoodul. De abia terminarăm că o privelişte extraordinară ni se înfăţişă. La capătul celalt al sălei se deschise de odată o uşe care părea una cu peretele şi un om mic, sfrijit, ieşi la iveală ca un iepure din culcuş.

— Minunat! zise Holmes liniştit; Watson, toarnă o găleată cu apă peste paie! Aşa! Lestrade, dă'mi voie să'ţi prezint pe martorul nostru de căpetenie, pe Jonas Oldacre!

Inspectorul holbă ochii la detectiv cu o expresie de mirare fă ă margini. Ochii antreprenorului clipeau des în lumina coridorului. El se uită uluit la noi şi la focul care se stingea. Faţa îi era respingătoare încruntată, viţioasa, rea, cu ochii rătăciţi şi gene albe.

— Ce e asta? zise în cele din urmă Lestrade. Ce-ai făcut tot timpul aci?

Oldacre râse silit şi se trase înapoi din fata detectivului care se roşise de mânie.

— Nu făceam nici un rău!

— Nici un rău? Ai făcut tot ce ţi-a stat prin putinţă ca să duci la spânzurătoare un nevinovat, şi fără îndoială că ai fi izbutit dacă nu s'ar fi amestecat d. Sherlock Holmes.

Ticălosul începu să scâncească.

— Vă încredinţez, domnilor, că nu era de cât o glumă.

— Oh! o glumă! Las' că cine râde la urmă râde mai bine. Arestaţi-1 şi duceţi-1 în odaia de jos, până voiu veni şi eu.

«Domnule Holmes, urmă el după plecarea agentilor, nu puteam vorbi deschis în faţa oamenilor, dar prezenta d-rului Watson nu mă împiedică să afirm că aceasta e cea mai frumoasă afacere pe care ai descurcat-o, cu toate că modul cum ai lucrat e pentru mine şi acum o taină. Ai scăpat viaţa unui nevinovat şi ai împedicat un scandal care mi-ar fi ruinat toată reputaţia.

Holmes surâse şi bătându-l pe Lestrade pe umăr:

— Departe de a fi ruinată, scumpul meu prieten, reputaţia d-tale va câştiga mult din această afacere. Fă câteva schimbări în raportul ce-l vei alcătui şi se va vedea cât de greu e să se arunce praf în ochii inspectorului Lestrade.

— Aşa dar nu vrei să se vorbească despre d-ta în raport?

— De loc. Succesul e singura mea răsplată. Mai târziu, poate va veni şi gloria, dar asta numai atunci când voiu îngădui istoriografului meu zelos să-şi dea la lumină manuscrisele, nu-i aşa Watson? Ia să vedem acum unde se ascundea şoarecele nostru.

La aproape şease picioare depărtare de capătul coridorului, fusese ridicat un zid de şipci şi tencuială, străbătut de o uşe ascunsă cu dibăcie. Această redută era luminată numai prin nişte goluri lăsate între olane. Câteva mobile, o donită cu apă, proviziuni de ale gurei şi un mare număr de cărţi şi hârtii se mai aflau înnăuntru.

— Iată folosul de a fi antreprenor, zise Holmes pe când eşiam. Şi-a putut construi o ascunzătoare fără să mai aibă nevoe de vre-un complice, afară de acea preţioasă servitoare, pe care te sfătuesc, Lestrade, s'o bagi la răcoare.

— Negreşit că-ţi voiu urma sfatul; dar cum ai descoperit reduta asta, d-le Holmes?

— Nu-mi eşea de loc din minte gândul că pehlivanul trebue să fie ascuns undeva în casă. Când am văzut dl coridorul de sus e cu şase picioare mai scurt decât cel care-i corespunde în catul de jos, nu mi-a mai rămas nici o îndoială. Mi-am zis că nu va avea tăria să stea linistit când va auzi strigătele de alarmă. Am fi putut fireşte să-l prindem în ascunzătoare dar mi s'a părut mai nostim să-l facem să se dea singur de gol; apoi, Lestrade, voiam să mă răzbun puţin pentru glumele d-tale de azi dimineaţă.

— Fără îndoială, domnule Holmes, mi-ai plătit cu vârf şi îndesat; dar cum dracu ai bănuit că se află în casă?

— Întipărirea degetului, Lestrade; d-ta spuseşi că această descoperire era doveditoare... e adevărat, dar în alt sens. Ştiam că pata nu se găsea pe zid din ajun. Ai băgat de seamă că eu cercetez toate cele cu deamănuntul; examinasem sala în ajun şi eram sigur, că zidul nu avea nici o pată. Aşa dar întipărirea a fost făcută în timpul nopţei.

— Dar cum?

— Foarte simplu. Când a fost vorba să se pecetluiască hârtiile de afaceri, Jonas Oldacre l'a făcut pe Mac Farlane să-i apese degetul cel mare pe ceară, în loc de ştampilă. Lucrul trebue să se fi petrecut aşa de repede şi în chip aşa de firesc, că după toate probabilităţile bietul tânăr nici nu-şi mai aduce aminte. Ceva mai mult: poate că nici Oldacre nu ştia în momentul acela cum se va servi de acea întipărire. Pe când sta în redută, trebuie să se fi gândit ce dovadă vădită de nevinovăţia lui Mac Farlane ar putea stabili cu ajutorul întipărirei degetului tânărului. Nimic mai uşor decât să reproducă această ţntipărire cu puţină ceară moale, udând-o cu sânge stors dintr'o înţepătură produsă cu un ac şi apăsând-o pe perete.

— Ne mai auzit, zise Lestrade, ne mai auzit, e limpede ca ziua. Şi care era motivul acestei născociri, d-le Holmes?

Noua atitudine a detectivului era cu adevărat vrednică de văzut, par'că era un elev punând întrebări dascălului său.

— Ei bine, cred că nu e greu de explicat; prea cinstitul antreprenor care ne aşteaptă jos, e foarte rău şi foarte răzbunător. Ştii că odinioară mama lui Mac Farlane i-a refuzat mâna?... Nu ştiai! Îţi spusesem totuşi, că înainte de a te duce la Norwood, să faci o anchetă la Blackheath. Ocara asta, care-l atinsese grozav, s'a

întipărit în creerul lui răutăcios şi intrigant şi toată viata şi-a petrecut-o în căutarea unui mijloc de răzbunare. În răstimpul ultimilor doi ani afacerile îi mergeau prost, căci făcea speculaţii în taină, şi se găsea în vremea din urmă într'o situaţie încurcată.

Şi-a făurit atunci planul de a-şi înşela creditorii şi, în scopul acesta a subscris valori importante în folosul unui oarecare Cornelius, care îmi închipuiesc că nu e altul decât tot el sub nume schimbat. N'am luat încă urma acestor cecuri, dar fără îndoială că au fost scontate la o bancă dintr'un oraş de provincie unde Oldacre, locueşte din când în când, ducând astfel o existenţă în partidă dublă. El plănuia să-şi schimbe numele, să-şi strângă averea şi să se dea la fund, ca să înceapă aiurea o viată nouă.

— E foarte cu putinţă.

— Şi-a zis, fără îndoială, că dispărând astfel va înlătura pe de-o parte urmăririle, iar pe de altă parte, se va răzbuna într'un mod grozav pe fosta lui logodnică, dacă ar fi putut face să se creadă că fusese omorât de fiul ei. Cum vezi era un cap de operă de mişelie şi a isbutit ca un maistru. Ideia testamentului, care da un motiv aparent crimei, vizita secretă fără ştirea părinţilor, bastonul rămas, sângele, rămăşiţele de oase calcinate, nasturii găsiţi lângă grămada de lemne, toate erau minunat puse la cale! Dar omului nostru îi lipsea cea mai înaltă însuşire de artist, aceea de a şti unde să se oprească. Voia să desăvârşiască ceeace era desăvârşit, să strângă şi mai mult ştreangul în jurul gâtului nenorocitei victime şi aşa a stricat totul… Să coborâm, Lestrade, vreau să-i pun câteva întrebări.

Nemernicul antreprenor sta în odaia de jos între doi poliţişti.

— A fost o glumă, domnilor, nimic de cât o glumă! se tânguiă el necurmat. M'am ascuns numai pentru ca să ştiu ce efect va produce disparitia mea şi nu mă îndoesc că nu veţi fi atât de nedrepţi în cât să credeţi că aşi fi lăsat să se întâmple ceva rău bietului Mac Fadane.

— Despre asta vor hotărî juraţii, zise Lestrade, căci tot vei fi tras la răspundere pentru acest complot premeditat, dacă nu chiar pentru o încercare de omor.

— Şi fără îndoială că creditorii d-tale vor putea încasa dela bancă valorile d-lui Cornelius, zise Holmes.

Omuleţul tresări şi-şi întoarse privirea spre amicul meu.

— Mulţumesc pentru binele ce mi l'ai făcut; poate că într'o zi voiu putea să-mi plătesc datoria faţă de d-ta.

Holmes surâse cu îngăduială

— Cred că, timp de câţiva ani, vei fi ocupat aiurea, zise el. Dar încă ceva: ce ai pus sub grămada de lemne, de-asupra pantalonilor d-tale? Un câine mort, iepuri de casă, ori ce? Nu vrei să spui? Zău, nu e frumos din parte-ţi! Fără îndoială, doui iepuri au fost de ajuns ca să-ţi dea sângele şi rămăşitele de oase trebuincioase! Dacă vre-o dată ai să faci o dare de seamă asupra acestei afaceri, Watson, să te rosteşti pentru iepuri.